

1574 TUNUS SEFERİ SONRASI İSPANYA - OSMANLI İLİŞKİLERİ VE OSMANLI SARAYINDAKİ GAYRİ RESMİ MÜZAKERECİ JAIME DE LOSADA*

Emrah NAKİ**

Öz

İspanya, Venedik ve Papalık Devletleri'nden mürekkep Haçlı Donanması'nın 1571'de İnebahtı'da Osmanlı Donanması'na karşı kazandığı zaferden sonra Akdeniz'deki dengeler İspanya lehine değişti. İspanya için bundan sonraki hedef, Katolik güçler arasındaki ittifakı muhafaza ederek ertesi yıl Osmanlı Payitahtına uzanan bir deniz seferi düzenlemektir. Fakat Venedik'in 7 Mart 1573'de ittifaktan ayrılması, Alçak Ülkeler meselesi ve artan borçlar sebebiyle sürdürülemez vaziyetteki iktisadi yapı, ayrıca 1574'deki Tunus zaferi sonrasında Osmanlıların Akdeniz'de tekrar hâkimiyet kurması, İnebahtı galibiyetini gölgeledi. Devletin iç meselelerini çözmek adına Akdeniz'deki iktisadi ve askeri bu tüketici rekabete bir mola verilmesi gerektiğini anlayan İspanya, belirli bir süreliğine ateşkes yapılması ihtimalini araştırmaları için İstanbul'a gayri resmi müzakereciler gönderdi. Uzun soluklu görüşmelerden sonra eski dünyanın temsilcileri Osmanlı ve İspanya imparatorlukları, 7 Şubat 1578'de ateşkes antlaşmasını imzalayarak Akdeniz'deki mücadeleye geçici süreliğine ara verdiler. Bu andan itibaren İspanya Atlantik'e yönelirken, Osmanlı İmparatorluğu da İran seferine girişiyordu. İspanya-Osmanlı ilişkileri ekseninde incelediğimiz, Osmanlıların elindeki esirlerin kurtarılması maksadıyla 1575'de İspanya'nın Sicilya kral naibi Terranova Dükü tarafından İstanbul'a gönderilen ve gayri resmi müzakereci rolü üstlenen Jaime de Losada'nın bu raporu, tarihin bir kesitine tanıklık eden yabancı bir gözlemcinin kayıtları olması bakımından önemli bir kaynaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, İspanya, Akdeniz, II. Felipe, Jaime de Losada.

Abstract

Spanish – Ottoman Relations After the 1574 Tunisian Campaign and the Unofficial Negotiator Jaime de Losada in the Ottoman Court

After the victory of the Crusaders' navy consisting of Spain, Venice and the Papal States in Lepanto against the Ottoman Navy, balances in the Mediterranean altered in favor of Spain. The next target for Spain, by

* Bu makale, 19-21 Nisan 2018 tarihinde İstanbul'da Yeditepe Üniversitesi'nde gerçekleştirilen "1. Uluslararası Türk Kültürü ve Tarihi Sempozyumu'nda" sunulan bildirinin genişletilmiş tam metnidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü. emrahnaki@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3594-1340>

maintaining the alliance between the Catholic powers, was to organize a maritime expedition to the capital of the Ottoman Empire the following year. But the separation of Venice from the alliance on March 7, 1573, the Low Countries' problem and increasing debts due to unsustainable situation in the economic structure, furthermore, after the victory of Tunisia in 1574 the Ottomans' establishment of dominance in the Mediterranean again, shadowed the victory of Lepanto. Spain, realizing that should be given a break to the exhausting economic and military struggle in the Mediterranean in order to solve internal affairs of the State, sent unofficial negotiators to İstanbul to research the possibility of a cease-fire for a certain period. After the long-standing negotiations, representatives of the ancient world, the Ottoman and Spanish Empires, by signing the truce on February 7, 1578, temporarily gave a break in the struggle in the Mediterranean. From this moment, while Spain was directing the Atlantic, the Ottoman Empire embarked in the expedition to Iran. The report of Jaime de Losada who assumed the unofficial negotiator role and was sent to İstanbul by Spain's Sicily regent duke of Terranova in order to be rescued prisoners in the hands of the Ottoman Empire in 1575, is addressed in the framework of Spain - Ottoman relations and is regarded as an important source as recordings of foreign observer who witnessed a period of history.

Keywords: Ottoman Empire, Spain, Mediterranean, Philip II, Jaime de Losada.

Giriş

Bu çalışmada, öncelikle Türk tarihçileri tarafından keşfedilmeyi bekleyen İspanyol kaynaklarının önemine vurgu yapmak amaçlanmaktadır. Burada Simancas Arşivi'nin Devlet Evrakı 1072 sayılı klasörde, 14 numarayla el yazması formatında muhafaza edilen bir belge tercümesi yapılarak Türkçeye kazandırıldı. Çalışma konusu bu belge, bir istihbarat raporudur. Daha önce Emilio Sola Castaño'nun "Uchalí" adlı çalışmasında ayrıntılı bir değerlendirme yapılmaksızın transkripsiyonuyla birlikte sunuldu. Bu metnin Türkçeye kazandırılmasında Castaño'nun transkripsiyonu ile orijinal belge esas alındı. Böylelikle okuma hataları en aza indirilmeye çalışıldı.¹

Osmanlıların Kıbrıs Seferinden Jaime de Losada'nın İstanbul Seyahatine Kadar Akdeniz'de Meydana Gelişmeler

İspanya'da Morisko nüfusunun eritilmesine ilişkin izlenen politikalar neticesinde 1568-1571'de Endülüs bölgesinde bir isyan patlak vermişti.² O sıralar

---

¹ *Archivo General de Simancas, Estado*, Legajo 1072, Folio14; Emilio Sola Castaño, *Uchalí: el Calabrés Tiñoso, o el Mito del Corsario Muladí en la Frontera*, (Barcelona: Edicions Ballaterra, 2010), 219-231.

² Henry Charles Lea, *İspanya Müslümanları: Hristiyanlaştırılmaları ve Sürülmeleri*, Çev. Abdullah Davudoğlu, (İstanbul: İnkılâb yay. 2006), 210-256.

Cezayir Beylerbeyi olan Kılıç Ali Paşa³ payitahtı Endülüs'ten gelen yardım çığıkları hakkında bilgilendirmişti. Fakat Kıbrıs seferi hazırlıklarına girişen Osmanlıların, donanma-yı hümayûnla İspanya'ya bir çıkarma yapması en azından o sıralar mümkün değildi. Müslüman Moriskoların imdadına şimdilik ulaşamasa da Kılıç Ali Paşa'ya yine de elindeki kuvvetlerle herhangi bir gaflet göstermeksizin Endülüs sahillerine yardıma koşması buyruluyordu.⁴ Bu doğrultuda 1570'in ilk aylarında Endülüs'e 600 civarında silahlı savaşçı takviye gönderildi. Ne yazık ki bu ufak çaplı yardım, Moriskoların İspanyol ordusu karşısında ezici bir yenilgi almasının önüne geçemedi.⁵ Fakat Cezayir Beylerbeyi Kılıç Ali Paşa, 1569'da İspanyollardan Tunus'u alarak Sicilya'ya yakınlığı bakımından stratejik bir üssü ele geçirdi.⁶

İşte bu sefer sırasında Osmanlılara esir düşenlerden biri de Losada idi. 1571 İnebahtı mağlubiyetinden sonra Kaptan-ı Deryalığa yükselen Kılıç Ali Paşa ile tanışıklığı bu esirlik dönemine uzanmaktaydı. Kalabriya'lı bir mühtedi olan Kılıç Ali Paşa'yı tekrar Katolik inancı kabul edip taraf değiştirmesi karşılığında İtalya'da soyluluk payesiyle onurlandırmak isteyen İspanyollar, kendisine birçok kez elçi göndermişlerdi. Yine Losada, Endülüs'teki Alpujarras'lı Moriskoların yardımına koşmasına mani olmak amacıyla benzer bir teklifle Cezayir Beylerbeyi'ni ziyaret eden temsilcilerden biriydi.⁷

1570 senesinde Osmanlıların Kıbrıs seferi tüm hazırlıkların tamamlanmasıyla nihayet başladı. 26 Temmuz 1570'de Kıbrıs'ın güneydoğusunda kıyısı bulunan Larnaka açıklarından karaya çıkan Lala Mustafa Paşa komutasındaki Osmanlılar, 44 gün süren şiddetli çatışmalardan sonra Lefkoşa kalesini ele geçirdiler.⁸ Fakat kış yaklaştığından Magosa'nın ele geçirilip seferin tamamlanabilmesi için ertesi yılın beklenmesi gerekecekti.15 Mayıs'ta kaldığı yerden devam eden çatışmalar, on binlerce kayıp

³ İnebahtı muharebesi öncesinde Uluç Ali Paşa olarak bilinir. Kavram kargaşasına yol açmaması için 1571 öncesi anlatımda Kılıç lakabını kullanmayı tercih ettik. İdris Bostan, "Kılıç Ali Paşa", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c. 25, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yay. 2002), 411.

⁴ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Mühimme Defteri (MD)*, 9, hk. 204.

⁵ Andrew Hess, *Unutulmuş Sınırlar*, çev. Özgür Kolçak, (İstanbul: Küre yay., 2010) 127-128.

⁶ Ahmet Kavas, "Osmanlı Devleti'ni Kuzey Afrika'da Kalıcılaştıran Sefer: Tunus Savaşı (1574)", *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS)*, 1/1 (2016), 18-19.

⁷ Castaño, *Uchalı*, 219.

⁸ Selânikî Mustafa Efendi, *Tarih-i Selânikî*, haz. Mehmet İpşirli, c. 1, (Ankara: TTK yay., 1999), 78; Kâtib Çelebi, *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr (Deniz Seferleri Hakkında Büyüklere Armağan)*, Haz. İdris Bostan, (Ankara: T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı, 2008), 111.

verilerek 31 Temmuz 1571’de Osmanlıların zaferiyle sonuçlandı.⁹ Lakin mutlulukları uzun sürmedi. Kıbrıs’ı Osmanlılardan kurtarmak için toplanmakta geciken Venedik, İspanya ve Papalık’tan mürekkep ittifak donanması, birkaç ay sonra 7 Ekim’de İnebahtı’da Osmanlı donanmasına ezici bir mağlubiyet yaşattı.¹⁰

Galip devletler, ertesi yıl donanmayı muhafaza etmek ve yeni hedef olarak Osmanlı payitahtına ilerlemek arzusundaydı. Bu doğrultuda Marco Antonio Colonna idaresinde Venedik ve Papalık gemilerinden mürekkep ittifak donanması, 15 Temmuz 1572’de Korfu adasında buluşmuştu. Komutayı devralması için beraberindeki İspanyol gemileriyle Don Juan de Austria’nın gelmesini bekliyordu. Bu sırada Colonna, yeniden inşa edilen Kılıç Ali Paşa komutasındaki donanma-yı hümâyûnla hareket eden Osmanlı kuvvetlerinin Girit, Zante ve Kefalonya’yı yağmaladığı haberleri üzerine harekete geçti. 7 Ağustos’ta Mora açıklarında Çuha adasının kuzeydoğusunda Osmanlılarla karşılaştı. Karşılıklı top ateşlerine rağmen etkin bir çatışmadan uzak bir muharebe yaşandı. 10 Ağustos’ta Osmanlı kuvvetlerinin Modon’a çekilmesiyle ve Ekim başlarında Don Juan’ın başarısız Modon ablukasını neticesinde Haçlı donanması, o yıl hedeflerine ulaşamamış oldu.¹¹ Fakat Venedik’in ticari çıkarlarını gözeterek ittifaktan ayrılmaya karar vermesi sebebiyle Batı’daki zafer çığlıkları kısa sürede kesildi. Neticede, Venedik Cumhuriyeti’nin 7 Mart 1573’te Osmanlı Devletiyle barış yapmasıyla Haçlı ittifakı dağıldı. Bu vesileyle Don Juan de Austria komutasındaki İspanyol donanması, müttefik taraflarca verilen yükümlülüklerin tam olarak yerine getirilememesi ve ittifakın dağılmasıyla, Batı Akdeniz’in güvenliği için stratejik önemi haiz Tunus’un Osmanlılardan geri alınması için harekete geçti. 8 Ekim 1573’de gün batarken Halkulvâd önlerine ulaşan donanma, 27 bin kişilik ordusunu karaya çıkarttı ve herhangi bir güçlkle karşılaşmadan 11 Ekim’de şehri ele geçirmeyi başardı.¹² İnebahtı hezimetini sonrasında

⁹ Kâtip Çelebi, *Tuhfetü'l-Kibâr*, 112-113.

¹⁰ Alessandro Barbero, *İnebahtı: Üç İmparatorluğun Savaşı*, çev. Erdal Turan, (İstanbul: Alfa yay., 2016), 560-596.

¹¹ Hüseyin Serdar Tabakoğlu, *Akdeniz’de Osmanlı-İspanya Rekabeti, 1560-1574: Teşkilat, Denizgücü ve Savaş*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2016), 352-359.

¹² Fernand Braudel, *II. Felipe Dönemi’nde Akdeniz ve Akdeniz Dünyası*, c. 2, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, (Ankara: İmge Kitabevi, 1994), s. 516-546, 552. Maria Pia Pedani, *Osmanlı Padişahının Adına: İstanbul’un Fethinden Girit Savaşı’na Venedik’e Gönderilen Osmanlılar*, çev. Elis Yıldırım, (Ankara: TTK yay., 2011), 140; Emrah Naki, “1574 Tunus Seferi Üzerine Yeni Bir

yaralarını hızla sarmayı başaran donanma-yı hümâyûn¹³ ise İspanyol donanmasıyla karşılaşmak ümidiyle Mora sularında ve İyon Adaları ile Güney Arnavutluk önlerinde belirmişti. Fakat Don Juan'ın, Osmanlı kuvvetleriyle çatışmaya girmek yerine Halkulvâd'a yönelmesi üzerine Osmanlılar, İspanyollara karşı tek bir top bile ateşleyemediler. Neticede kış yaklaşmakta olduğundan, o yıl kayda değer bir şey yapmadan İstanbul'a doğru yelken açtılar.¹⁴

Tunus'un İspanyollar tarafından işgal edildiği haberi İstanbul'a ulaşır ulaşmaz, 1573-1574 kışı boyunca gerekli asker, mühimmat ve erzak temin edilmesi için hazırlıklar tüm hızıyla sürdü.¹⁵ 268 kadirge ve kalite, 15 mavna ve 15 kalyondan mürekkep bir donanma meydana getirilip 48.000 kürekçi gemilere dağıtıldı.¹⁶ Donanma 13 Temmuz'da Kartaca burnundaydı. Trablus, Kayravan ve Cezayir'den savaşçı Mağriplilerin katılımıyla birlikte Osmanlı ordusu, ertesi gün Halkulvâd surlarını dövmeye başladı. Büyük kayıpların verildiği muharebede 23 Ağustos'ta önce Halkulvâd düştü. Sonra Tunus kalesinin muhasarasına girişen Osmanlılar, 13-20 Eylül'de tüm bölgenin hâkimiyetini ele geçirmeyi başardılar.¹⁷

İşte bu 1574 Tunus zaferi sonrasında Jaime de Losada, Osmanlıların elindeki esirlerin kurtarılması maksadıyla 1575'de İspanya'nın Sicilya kral naibi tarafından gayri resmi müzakereci sıfatıyla İstanbul'a gönderildi.

Bakış”, *OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, s. 40, Ankara (Güz 2016), 133-134.

¹³François de Noailles'in Fransa kralı IX. Charles'a yolladığı mektuplara göre: Osmanlı tersanesinde büyük bir hazırlık yaşanmaktaydı. Osmanlılar, altı ay içinde ihtiyaç duyulan tüm ağır silahlar ve teçhizatla birlikte 200 yeni kadirge inşa etmişlerdi. Tüm bu kadirgalara 20,000 silahlı asker teçhiz etmişlerdi. 1572 baharında donanma Akdeniz'e açılacaktı ve bu yeniden yapılanma sürecinde II. Selim'in kasasından tek kuruş çıkmamıştı. Bütün bunlar Osmanlı Devletinin ne kadar da büyük bir devlet olduğunu göstermekteydi. Kennot M. Setton, *The Papacy and Levant (1204-1571)*, vol. 4, (Philadelphia: American Philosophical Society, 1984), 1075-1076.

¹⁴Nicolae Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, c. 3, çev. Nilüfer Epçeli, (İstanbul: Yeditepe yay., 2005) 141.

¹⁵Ahmet Refik, “Kıbrıs ve Tunus Seferlerine Ait Resmi Vesikalar”, *Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, c. 5, s.1-2 (Haziran 1926), 86-95.

¹⁶Kâtib Çelebi, *Tuhfetü'l-Kibâr*, 116.

¹⁷Naki, “1574 Tunus Seferi Üzerine Yeni Bir Bakış”, 139-140; Ricardo Gonzáles Castrillo, “La Perdida de la Goleta y Túnes 1574 y Otros Sucesos de Historia Otomana, Narrados por un Testigo Presencial: Alonso de Salamanca”, *Anaquel de Estudios Árabes*, vol. 3, (Madrid 1992), 260-278.

Jaime de Losada'nın Raporu Hakkında

Bu rapor, 1574 Tunus seferi sırasında Osmanlılara esir düşen Hıristiyanların kurtarılması için, 27 Mayıs 1575'de İstanbul'a gelen Jaime de Losada tarafından yazılmıştır. Kıdemli bir deniz subayı olan Losada, bu önemli istihbarat raporunu, İspanya'nın Sicilya Kral Naibi Terranova Dükü Carlos de Aragón y Tagliavia'ya sunmak için kaleme almıştır.

27 Mart 1575'te İtalya'nın Mesina limanından ayrılan Losada, Kios/Sakız adasına uğrayıp İskenderiye'den İstanbul'a gitmekte olan iki kadırgadan birine binip 27 Mayıs'ta İstanbul'a varır. Haliç'teki Azapkapı Camii civarında bulunan Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa'yı bulur. Kılıç Ali Paşa'nın emriyle konaklamak için Galata'ya yerleşen Losada, ertesi gün Kaptan-ı Derya ile buluşmak için evine gider. İnebahtı muharebesi ve 1574 Tunus Seferi sırasında yaşananlarla ilgili sohbet eden ikiliden Kılıç Ali Paşa, Losada'ya Sokullu Mehmed Paşa'nın kendisini görmeyi kabul ettiğini bildirir.

Veziriazamın evinde gerçekleşen buluşmada, Sokullu Mehmed Paşa'nın mükemmel bir müzakereci olduğunu gösteren bir emare Losada tarafından kayda alınmıştır. Buna göre, Losada'nın İstanbul'a geldiği hafta, arz odasında Trabluslu birkaç Mağriplinin şikâyetlerini sundukları bir olay yaşanır. İskenderiye'ye gitmek üzere Trablusgarb limanında bulunan zeytinyağı, *barragán* (su geçirmez yün kumaş) ve başka şeylerin yüklü olduğu bir Fransız gemisinde bulunan denizciler ayaklanmışlar ve içindeki geminin sahibini, erkek kardeşini, taşıdığı insanları ve tüm yükü Malta Adasına kaçırmışlardır. Sokullu, Malta'ya kaçırılan geminin iade edilmesine aracılık etmesi için Losada'ya baskı yapar. Aksi takdirde, Halkulvâd'da yaptıklarını, Malta'da da yapacakları konusunda uyarır. Sokullu, Osmanlı istihbaratının iyi çalıştığını ima ederek geçen yıl kaybedilen Halkulvâd'ı tekrar ele geçirmek üzere İspanyol donanmasının Palermo'da hazırlık içinde olduğunu bildiğini söyler. Paşa'ya göre, kırk yıl tahkim etmek için çalıştıkları şehri Osmanlılar kırk günden az bir sürede ele geçirmişlerdir, şayet tüm bu hazırlıklar Halkulvâd içinse boşunadır. Tabi ki Losada veziriazamın iddialarını reddeder.

O sıralar Alçak Ülkeler meselesi, İspanya için sorunların başında gelmektedir. II. Felipe'nin mutlakiyetçi yönetimine karşı Alçak Ülkeler'in genelinde, Orange prensi William önderliğinde bağımsızlık yanlısı bir isyan sürmektedir. Flandes'teki ordunun

iaşe ve mühimmat giderlerinin karşılanması için yapılan harcamalar devlet maliyesinde, 1575 ekonomik krizinin ana sebeplerinden birini teşkil edecek bir yük meydana getirmiştir.¹⁸ Losada, Orange prensine, savaşı sürdürmesi konusunda onu cesaretlendirmek için Osmanlıların üç kez adam yolladıklarını ve İspanya kralına ait devletleri donanmalarıyla rahatsız etmeye son vermeyeceklerini rapor eder. Şartlar böyleyken Losada, İspanya devletinin Akdeniz’de Osmanlılara karşı yeni bir cephe açılmasını istemediğinin farkındadır. Bu cihetle fırsattan istifade, İspanya Kralı ile bir ateşkes antlaşması yapılması olasılığını Sokullu Mehmed Paşa’ya sorar. Veziriazam, Padişah’ın kapısının her zaman açık olduğunu ve kim bu kapıya gelirse hoşnut kalmadan geri dönmeyeceğini söyler. Fakat böyle bir antlaşmanın mutlaka Habsburgların Avusturya kolundan İmparator Maximilian ile yapılana benzer şekilde İspanya için mali bir bedeli olması gerekmektedir. Yapılacak antlaşmanın Osmanlı’nın itibarını koruyacak şekilde imzalanması hususunda Sokullu’nun çaba sarf ettiği görülmektedir.

Losada, Sokullu ile yaptığı bu ilk görüşmeden sonra Kaptan-ı Derya’nın yanına gider ve bu görüşmeyi ona da anlatır. Fakat ateşkes meselesi Kılıç Ali Paşa’nın hoşuna gitmemiştir. Çünkü yakında Cezayir’e gidecektir ve İspanya’nın müttefiki olan Fas Kralı Abdullah el-Gâlib’e karşı sefer düzenlenmesi taraftarıdır. Abdullah’ın kardeşleri ise Fas Kralı’nın baskısı karşısında Cezayir’e sığınmışlardır. Bu durumu fırsata çevirmek isteyen Kılıç Ali Paşa’ya göre İspanya ile yapılacak bir ateşkes bu durumu öteleyebilir. Bu cihetle ateşkes ihtimalinden rahatsızlık duyduğu söylenebilir.

Fas’ın Osmanlılar için stratejik önemi kuşku götürmez. Andrew Hess’e göre, kardeşlerden Abdülmelik’in Fas’ta daha büyük bir taraftar kitlesine sahip olduğu bilinmektedir. İspanyolları arkasına alan kral Abdullah’ın karşısında Abdülmelik’in desteklenmesi ve Fas’a olası bir Osmanlı müdahalesinde bu bölgenin Müslümanların eline geçmesi, başta Lizbon’un Asya ticareti, Afrika köle pazarları ve Brezilya’nın şeker plantasyonlarıyla olan deniz bağlantılarının her an çökmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca, İberya yarımadasının Atlantik ticaretini baltalayarak Levant ticaretini de yeniden

---

¹⁸ Geoffrey Parker, *Felipe II: La Biografía Definitiva*, Planeta, (Barcelona, 2010), 579-607; Carlos Javier de Carlos Morales, *Felipe II: Un Imperio en Bancarrota: La Hacienda Real de Castilla y los Negocios Financieros del Rey Prudente*, (Editorial Dilema: Madrid, 2008), 135.

canlandıracağından, bu durumun Venedik'in de çıkarına olduğu ortadır.¹⁹

Bu cihetle Losada, Fas'ın ileride Osmanlı yanlısı bir kral tarafından ele geçirilmesinin, İspanya'da büyük sıkıntı yaratacağının farkındadır. Losada, Sokullu Mehmed Paşa ile ikinci buluşmasında veziriazamın barış antlaşması hususunda samimi olduğunu idrak eder. İmparator gibi sulh halinde olmalarının İspanya için en hayırlısı olduğunu tekrarlayan Sokullu, Padişah'ın kapısının açık olduğunu ve bu kapıya gelenin memnun kalmadan dönmeyeceğini tekrarlar. Bu son görüşme ile ilgili yine Kılıç Ali Paşa'yı bilgilendiren Losada, Kaptan-ı Derya'nın bu sefer ateşkes yanlısı bir yaklaşımda bulunduğunu kaydeder.

İstanbul'daki ikametgâhı sırasında Losada, Fransa ve Venedik elçilerinin yaptıkları gibi olup biteni gözlemek ve bilgi toplamak için tersanede gezinir. Fransa, Venedik ve İmparator II. Maximilian'ın elçileriyle dostluk kurar ve kimlikleri hakkında bilgi verir. Osmanlı topraklarında içinde ve komşularında yaşananlar ile ilgili sahip olduğu istihbaratı raporunda aktarır. Anlaşılan sırasıyla bu elçiler yeni padişah III. Murad'ın huzuruna çıkmak üzere aynı tarihlerde İstanbul'a ulaşmışlardır. İmparator II. Maximilian'ın elçisi, padişahın elini öpmek için hediye olarak gümüş bir yazı masası ve hepsi 5000 duka değerinde olduğu söylenen on iki gümüş sandık getirmiştir. Ayrıca getirdiği 26.000 duka değerindeki hediyenin 4000 dukalık kısmı devletin ileri gelenlerine dağıtılmıştır. Venedik'ten İstanbul'a yeni atanan baylo ve elçisinin padişahın elini öpmek için beraberinde getirdikleri hediyeler ise daha mütevazıdır. Bunlar kaplarıyla birlikte üç altın sürahi, dört gümüş sürahi, iki serinletici(?), on iki gümüş bardak, on iki parça brokar kumaş, her biri bir elbiselik elli düz Şam kumaşı olarak Losada tarafından kaydedilmiştir. İstanbul'da yeni olan Fransız elçisi ise herhangi bir hediye sunmadığı için hala padişahın elini öpmemiştir. Elçi, Kralı'nın padişahın dostu olması sebebiyle hiçbir şey vermek zorunda olmadığını öne sürmektedir fakat çabaları boşunadır.

Losada, İmparator II. Maximilian, Venedik ve Fransa'nın dragomanlarının haftada dört kez Topkapı Sarayı'ndaki arz odasına gittiklerini yazmaktadır. Venedik yeni ve eski baylo ve elçisi, 1573 barışından önce Osmanlıların işgal ettikleri Kotor sınırlarındaki toprakları ve kaleleri geri alabilmek umuduyla saraydadırlar. Venediklilere

---

¹⁹ Hess, *Unutulmuş Sınırlar*, 138.

göre, Osmanlılar antlaşma sırasında bu toprakları iade etmeye söz vermelerine rağmen, sonradan bundan vazgeçmişlerdir. Bu durumu tersine çevirmekte kararlı olan Venedik heyeti müzakereleri manipüle edebilecek her adımı atmaktadırlar. Gizliden Sokullu'ya 80.000 duka vermeyi bile teklif ederler. Fakat Losada parayı ödeseler dahi Venediklilerin elleri boş döneceğinden emindir.

Divan'da görüşülen meselelerle ilgili istihbaratı para karşılığında sarayın önde gelen bir dragomanından alan Losada, İran meselesine de değinmektedir: İran Şah'ı Tahmasp'ın yerini alması muhtemel oğlu İsmail'in Osmanlı-İran barışını tehdit ettiğinden bahsetmektedir. Bu sebeple Losada, olası bir İran-Osmanlı savaşının patlak vermesi için Tanrı'ya dua eder. Çünkü böyle bir savaş Osmanlıları doğu sınırlarında oyalayacağından, İspanya ve Batı'daki diğer prensliklerin bu süre zarfında derin bir nefes alacağından emindir.

Losada Boğdan'da Osmanlı'ya karşı isyan eden Kral [İvan(Joan cel-Cumplit)]'a karşı Osmanlıların harekete geçtiğini yazmaktadır. İsyân üzerine II. Selim tarafından gönderilen Vezir Ahmed Paşa ve Kırım Hanı Adil Giray idaresindeki, Losada'ya göre 40.000 atlı Tatarla, isyan bastırılmıştır. Boğdan voyvodalığına da Cigalazâde [Sinan]' ile beraber İstanbul'dan gönderilen Eflak beyinin oğlu Petro (Petru Schiopul)'yu geçirilmiştir²⁰.

Boğdan, Osmanlı Devleti'ne et ve başka ürünler sağlaması açısından önemli bir yerdir. Öyle ki o sıralar imparatorluk sınırlarında kıtlık yaşandığından ve her türlü yiyeceğe ihtiyaç duyulduğundan bahsetmektedir. Dört ay yetecek kadar ekmek bile toplanamamıştır. Başta Karaman olmak üzere Anadolu ve Mısır gibi tahıl deposu olan bölgelerden gemiler ihtiyaçları karşılayamamaktadırlar. Eğriboz Adası (Negroponte) gibi Osmanlı'nın tahıl ambarları bile boşaldığından, ada halkında panik başlamıştır.

Losada, Osmanlıların kıtlık sebebiyle iâşe sağlayamayacakları için donama-yı hümâyûn ile 1576 senesinde denize açılmayıp İspanyol kıyılarını tehdit edemeyeceklerini düşünmektedir. Ayrıca İstanbul'daki tersanede yaptığı gezilerde gemilerin yeterli teçhizata, silah ve mühimmata sahip olmadığını gözlemlemiştir. Tüm

²⁰ M. Tayyib Gökbiçgin, "Ciğala-zâde", *İslam Ansiklopedisi*, c. 3, (İstanbul: MEB yay., 1993), 161; Abdulkadir Özcan, "Boğdan", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c. 25, (İstanbul TDV yay., 2002), 270.

eksiklerin tamamlanması zaman alacağından iki yıldan önce Türk donanmasının denize açılmayacağını düşünmektedir. Divan'da gelecek yıl için İspanya'nın Mayorka ve Kuzey Afrika'daki Oran (Vehran)'a sefer düzenleme kararı çıkarılmıştır. Fakat kıtlığın önümüzdeki yıllarda da devam etmesi durumunda alınan kararların icraata sokulması mümkün gözükmemektedir. Durum böyleyken, İspanya'nın doğan bu fırsattan yararlanmasını ve Kuzey Afrika sahillerinde Osmanlılara karşı saldırıya geçmesini tavsiye etmektedir.

Sultan III. Murad ve veziriazam Sokullu Mehmed Paşa hakkında da tasvirler yapan Losada'ya göre, Sultan Murad 31 yaşında olmasına rağmen 25 yaşında göstermektedir. Küçük cüsseli, zarif, al yüzlü, hırçından ziyade ağırkanlı görünen bir adamdır. Devlet işlerine pek karışmamaktadır. Her şeyi Mehmed Paşa'nın ellerine bırakmıştır. Batı'da sanılanın aksine sultanın hazine deposunda bir buçuk testi altından fazla bir şey kalmamıştır, Rumeli'deki yokluk sebebiyle İstanbul'a para akışı azdır, bu sebepten Anadolu'ya para gönderememenin üzüntüsü içindedir. Fakat Sokullu Mehmed Paşa, imparatorluğun yönetimini uzun yıllardır elinde bulundurduğundan ve tamahkâr olmasından dolayı büyük bir hazineye sahiptir. Mehmed Paşa, 60 yaşında olmasına karşın zayıf ve uzun boylu bir adamdır. Müzakere ederken son derece hünerlidir. Türkler kendisinin barış adamı olduğunu söylerler.

Losada ayrıca Osmanlıların dış politikasıyla ilgili de istihbarat verir: Osmanlılar, hiçbir şekilde Lehistan'da ne imparatorun, ne de Moskova'nın seçim yapmasını istememektedirler. Son olarak Lehlilere krallığın beylerini seçmeleri için birini yollamışlar. Kurultayı ertelediklerini ve en iyi kararı alacakları cevabını almışlardır.

Görevi sona eren Jaime de Losada, 17 Eylül'de İstanbul'dan ayrılır ve Çizme'nin topuğunda bir liman kenti olan Otranto'ya 15 Kasım'da ulaşır. Bahsettiğimiz bu istihbarat raporu 10 Aralık 1575 Otranto imzalıdır.

Jaime de Losada'nın Raporunun Türk Tarih Yazıcılığı Açısından Önemi

Başta tarihin bir kesitine tanıklık eden yabancı bir gözlemcinin kayıtları olması bakımından önemlidir. Bu kayıtlarda; Osmanlı Devletini yöneten devlet adamlarının öyle alelaide göreve getirilmedikleri Sokullu Mehmed Paşa'nın müzakere yeteneğinde gözlemlenmektedir. Osmanlı payitahtını ziyaret eden elçilere karşı uygulanan protokol ile ilgili bilgi sunmaktadır. Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki diğer devletlere karşı askeri

üstünlüğü diplomaside açıkça vurgulanmaktadır. Uluslararası ilişkilerde Osmanlı devletinin rakip devletlere karşı çıkarlarını koruması açısından askeri ve idari manipüle kabiliyetinin ne noktada olduğu anlaşılmaktadır. Raporda da bahsedildiği üzere, Osmanlıların, Lehistan kralının seçiminde etken olması, Fas krallığının iç meselelerine karışarak bu devletin İspanya kontrolündeki bir kral tarafından yönetilmesine mani olmaya çalışması, isyancılara elçi göndererek İspanya'nın Alçak Ülkeler meselesine dolaylı yollardan dâhil olmak için fırsat kollaması önemli örneklerdir. Ayrıca fırsat doğması halinde bir Osmanlı-İran savaşının Batı'nın çıkarlarına nasıl hizmet edeceği vurgulanmaktadır. Padişahın hazinesinden bahsederek Osmanlı iktisadi sorunlarına değinmesi, o sıralar ülke çapında yaşanan kıtlığın gündelik hayatı nasıl etkilediği ve askeri hazırlıklara negatif tesiri hakkında sunduğu bilgi kayda değerdir. İstanbul tersanesindeki gözlemlere ve Kaptan-ı Derya ile yaptığı konuşmalara dayanarak Osmanlı donanmasının durumu hakkında verdiği bilgiler, Osmanlı denizciliğinin İnebahtı mağlubiyeti sonrasında geldiği noktayı anlamamızı sağlamaktadır. İlaveten Osmanlı Devletindeki önemli şahsiyetler hakkında verdiği bilgiler, biyografi çalışmaları açısından önemlidir.

Terranova Dükünün emriyle Konstantiniye'ye gerçekleştirdiğim seyahatin raporu, 15 Aralık 1575 tarihinde Otranto'da, ben Jaime de Losada tarafından sunulmuştur.²¹

Bu 1575 yılının Mart ayının 27'sinde Mesina'dan ayrıldım ve 27 Mayıs'ta *Konstantiniye*²²'ye vardım. O şehirden 17 Eylül'de ayrıldım ve bu Otranto toprağına 15 Kasım'da ulaştım.

İskenderiye'den gelen iki kadırgayla birlikte *Kios*²³'dan İstanbul'a vardım. Karaya ayak bastığımda tersanenin yakınında [Sokullu] Mehmed Paşa'nın yaptırdığı

²¹ *AGS, Estado*, Legajo 1072/14. Yazarın diline yakın bir üslupla Türkçe çevirisi yapılmıştır. Çeviri hatası olarak görülebilecek yazım şekilleri metnin İspanyolcasında da aynen mevcuttur.

²² İstanbul.

²³ Sakız Adası.

camii'nin²⁴ orada Kapudan Uluç²⁵ Ali Paşa'yı buldum. Bahsi geçen Uluç Ali [Paşa] beni iyi karşıladı. Barınmam için bana bir ev temin etsin ve herhangi bir hoşnutsuzlukla karşılaşmamam için özel ihtimam göstereceğini diye Galata Paşasına²⁶ emir verdi. Öyle de oldu.

Ertesi gün reçel, peynir ve diğer başka şeylerden oluşan bir hediyeyi, bahsi geçen Kapudan Paşa'ya gönderdim. İyi karşılandılar ve onların bir kısmı Mehmed Paşa ve diğer ileri gelenlere dağıtıldılar.

Ertesi gün bahsi geçen Kapudan Paşa'nın evine gittim. Akdeniz'e doğru Galata'nın iki deniz mili uzağındaydı. Onunla birlikteyken çeşitli şeyler yaşandı. En önemlileri şunlar oldu:

Sicilya'dan ne zaman ayrıldığımı sordu ve yanıtladım. Kadırgaların²⁷ nerede olduğu sordu. Palermo'da bulduklarını söyledim. Bu yıl donanma hazırlayıp hazırlamadıklarını sordu. Padişah'ın donanması denize açılmadığı sürece herhangi bir hazırlık yapılacağını düşünmediğimi söyledim.

Donanmayı kaybettikleri zamanla ilgili bilgi vermek istedi. Paşa'nın²⁸ hatası

---

²⁴ İnşaatı 1577 yılında tamamlanan Sokullu Mehmed Paşa Camii (Azapkapı Camii) olma ihtimali yüksektir. Mimar Sinan'ın eseridir. Bk. Gülru Neciboğlu, *The Age of Sinan: Architectural Culture in the Ottoman Empire*, (Reaktion Books: Hong Kong, 2005), 362-368; Tahsin Öz, *İstanbul Camileri*, (Ankara: TTK yay., 1997), s. 7-8.

²⁵ İnebahtı Deniz Muharebesinde gösterdiği gayretlerden dolayı Uluç Ali Paşa derhal Kaptan-ı Derya ilan edilip Uluç olan lakabı Kılıç olarak değiştirildi. Fakat yazar İspanyolca olarak *Aluchali* şeklinde yazdığı için Uluç Ali lakabıyla tercümesini yaptık. Bk. Selânikî, *Tarih*, 84.

²⁶ Osmanlı'da böyle bir görev bilinmemektedir. Metnin aslında bu şekilde geçmektedir. Lakin Galata Paşası unvanıyla Galata muhafızları subayı olan Galata Çavuşu'nun kastediliyor olması muhtemeldir.

²⁷ II. Felipe'nin kadırgaları.

²⁸ Kaptan-ı Derya Müezzinzâde Ali Paşa'dır. İspanya, Venedik ve Papalık devletlerinden mürekkep İttifak donanmasının hazırlandığı ve İnebahtı üzerine gelmekte olduğu istihbaratı gündemiyle 8 Ekim 1571'de İnebahtı'da, Serdar Pertev Paşa, Kaptan-ı derya Ali Paşa, Hayreddin Paşaoğlu Hasan Paşa, Cezayir-i Garp Beylerbeyi Uluç Ali Paşa, Trablus Beylerbeyi Cafer Paşa ile sancak beyleri ve bütün ileri gelenleriyle toplanan harp meclisinde, ilk söz alan Pertev Paşa, savaşçı ve kürekçilerin eksikliğinden dem vurup, bu kıyı boylarındaki sancakların tımarlı askerlerinin birer bahane ile izin alarak gittiklerini, her bakımdan donanmanın noksanlarının olduğunu, bu durumda İnebahtı Limanında kalmanın ve şayet düşman donanması üzerlerine gelirse savaşmanın daha yerinde olacağını söyledi. Düşmanın gücünü küçümseyen Kapudan Paşa ise, cihan padişahının namus ve şerefine mevzu bahis olduğunu, her gemide beşer onar adam noksanlığı aşikâr olsa bile, Müslümanlık gayreti ile savaşıldığı takdirde, yüce yaratan isterse kendilerine bir zarar gelmeyeceğini, düşmana karşı savaşmanın daha doğru olacağı görüşünü savundu. Serdar Pertev Paşa gibi düşünen Uluç Ali Paşa da savaşa atılmanın uygun olmadığını savunup düşmanın üzerine yürümeyi uygun bulmadı. Fakat İstanbul'dan üst üste gelen

olduğunu, kendisinin kabahatinin bulunmadığını anlattı. Benim de orada bulunduğumu ve Sicilya hamisinin kaptanı olduğumu ve o krala kadırgaları temin edenin ben olduğumu bildiğini söyledi. Söylediklerinin doğru olduğunu ve Sicilya’da bulunduğum sırada bana emredileni yerine getirmek zorunda olduğumu söyledim. Bunu kastetmediğini, sadece orada bulunduğumu bildiğini söyledi.

Modon üzerinde bulunduğumuz zaman ve *La Goleta*²⁹’nın alınışı ile ilgili bana bilgi vermek istedi. Kendisine gereken cevabı verdim. Mehmed Paşa’nın beni tanınmasını istediğini söyledi. Padişahın imparatorluğunu yöneten vezir olduğunu zaten bildiğimi söyledim. Beni tekrar göreceğini, ne konuşulması gerektiğini bildiğimi, aynı zamanda konuşulan konu ile ilgili istihbarat almayı bırakmadıklarını, bu buluşmanın ne zaman gerçekleşeceği ile ilgili beni bilgilendireceğini söyledi. Öyle de oldu.

O gün arz odasında Trabluslu birkaç Mağriplinin şikâyetlerini sundukları bir olay yaşandı. İskenderiye için Berberistan’ın Trablus kentinde zeytinyağı, *barragán*³⁰ ve başka şeylerin yüklü olduğu bir Fransız gemisinde bulunan denizciler ayaklanmışlar ve içindeki geminin sahibini, erkek kardeşini, taşıdığı insanları ve tüm yükü Malta Adasına götürmüşlerdi. Mademki art niyetli bir sebeple o gemiyi ele geçirmişlerdi, onu geri vermelerini sağlamam için benim orada bulunduğumu söylediler.

Mehmed Paşa beni evine çağırtdı ve arza kabul sırasında kendisiyle görüştim. Bana gemiden bahsetti. Kim olduğumu biliyordu. Mademki o gemi Malta’da idi, onu geri almak adına tehlikeli bir savaşa girişmek akıl kârı olmayacağından, Saygıdeğer Majestelerine geminin iade edilmesini bildirmemi söyledi. Aksi takdirde, Halkulvâd’da yaptıklarını, Malta’da da yapacakları konusunda uyardı. Öyle olmasını size söylememi iki kez tekrarladı.

İspanya Kralı’nın kadırgalarının nerede olduğunu sordu. Yola çıktığımda Palermo’da olduğunu söyledim. Halkulvâd’ı tekrar ele geçirmek için silahlandığımız

---

buyruklarda pek çok tehditle karşılaştığını ve mevkiinden, başından korktuğunu söyleyince diğer komutanlar daha fazla karşı çıkamadılar. Zarif Orgun, “Selim II.’nin Kapudan-ı Derya Kılıç Ali Paşa’ya Emirleri”, *Tarih Vesikaları*, II, sayı 2, Ankara (Şubat 1943), 325; Selânikî, *Tarih*, 82; Kâtib Çelebi, *Tuhfetü’l-Kibâr*, 113; İbrahim Peçevi, *Peçevi Tarihi*, haz. Bekir Sıtkı Baykal, c. 1, (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., 1981), 350.

²⁹ Halkulvâd.

³⁰ Su geçirmez yün kumaş.

istihbaratına sahip olduklarını, böyle bir körlük içinde olmamıza hayran kaldığını, kırk yıl tahkim etmek için çalıştığımız şehri, kendilerinin kırk günden daha az bir zamanda ele geçirdiklerini söyledi.

İspanya Kralı kadırgalarını nizama sokuyorsa şayet, savaşa her zaman hazırlıklı olduğumuz için bunun sıradan bir durum olduğunu, Padişah'ın donanmasının saldırmak için denize açıldığı düşünüldüğünden, herhangi bir çaba sarf edildiğinde, bunun saldırı amaçlı değil savunma amaçlı bir hazırlık olduğunu söyledim. Bunu takip etmeyi bırakmayacağımı ve barış halinde kalmasının İspanya Kralı için en hayırlısı olacağını, nihayetinde padişaha denizden zarar veremeyeceğini söyledi.

İstanbul'a ulaştığım o sırada, geçmiştekinden çok daha kötü bir vaziyet alan *Flandes*³¹ devletinde yaşananların kabul edilemez olduğu kesinkes söylendiğinden, sırası gelmişken nereye gideceğini görmek için bir laf ortaya attım. İspanya Kralı ile belirli bir süreliğine bir ateşkes antlaşmasının yapılması olasılığı halinde, bunu dinleyeceklerine inandığımı ve böyle bir antlaşmanın imzalanmasıyla birlikte, yıllar sürecektir bir dostluğun temellerinin atılacağını kendisine söyledim.

Padişah'ın kapısının her zaman açık olduğunu ve kim bu kapıya gelirse hoşnut kalmadan geri dönmeyeceğini söyledi. Huzura gelmenin birçok şeklinin bulunduğunu, bazıları için bunun mecburiyet olduğunu, bazılarının ise buna ihtiyaç duymadığını, buna mecbur olmayanlardan birinin de İspanya Kralı olduğunu söyledim.

İmparator Maximiliano'nun Padişahla barış ifa ettiğini³², mükâfat olarak kendisine çok az miktarda bir ödeme yaptığını, bunu verenin bir imparator olduğunu, İspanya Kralı'na gelinceyse, verebileceği bir hediye mutlaka var olduğunu söyledi.

³¹ Flanders diye de yazılır. On altıncı yüzyılın ortalarına kadar, teknik yönden hem Habsburg İmparatorluğuna hem de Fransız Hükümdarlığına ait olan fakat 1526, 1529 ve 1544'de V. Carlos'un Fransa'ya karşı kazandığı zaferlerle Habsburg hâkimiyetine geçen Alçak Ülkelerin (Günümüzdeki Belçika, Hollanda ve Lüksemburg toprakları) 17 eyaletinden, Manş Denizine kıyısı olan eyaletidir. Bk. Martyn Rady, *From Revolt to Independence: The Netherlands 1550-1650*, (London: Hodder and Stoughton, 1992) 5., Burada kastedilen Flanders meselesi, II. Felipe'nin mutlakiyetçi yönetimine karşı Alçak Ülkelerin genelinde, Orange prensi William'ın önderliğinde bağımsızlık taraftarlarının sürdürdüğü isyan hareketidir.

³² 1568'de İmparator Avusturya ve Osmanlı arasında imzalan sekiz yıllık ateşkes antlaşması Ocak 1576'da sona erecekti. Bu yüzden imparator II. Maximilian'ın elçisiyle Ekim 1574'te yine sekiz sene müddetle uzatıldı. Bk. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi: XVI. Yüzyıl Ortalarından XVII. Yüzyıl Sonuna Kadar*, c. 3, 2. Kısım, (Ankara: TTK yay., 2003), 189.

İmparator bunu veriyorsa şayet, *Transilvanya*³³’da sahip olduğu topraklardan dolayı olduğunu, vergi sebebiyle olmadığını, Padişah’a çok yakın komşu olan bir hâkimiyet alanına sahip İmparator için doğru ve uygun olanın bu olduğunu, fakat İspanya Kralı’nın buna mecbur olmasını ya da korkmasını gerektirecek Padişah’ınlarla öyle yakın komşuluğu olan krallıklarının bulunmadığını; ekselanslarının iyi bildiği üzere, kendisinin pek çok krallığın kralı ve iyi ve sadık uyrukları bulunan bir bey olduğunu söyledim.

Bunu kendisine her söylediğimde yüzünde bir gülümseme oluyordu. Neticede Padişahın kapısının her zaman açık olduğunu, İspanya Kralı istediği takdirde kendisine kapıyı kapatmayacaklarını tekrarladı. İcap eden başka bir gün beni tekrar çağıracaktı.

Aynı gün Kapudan Paşa’ya gittim. Vezir Mehmed Paşa ile görüştüğümden haberi olduğunu söyledi ve Paşa’nın tavrı hakkında ne düşündüğümü sordu. Çok değerli bir insan olduğu izlenimi edindiğimi, Padişah’ın hizmetinde boş yere bulunmadığını söyledim. Ateşkes meselesi hakkında Paşa ile aramızda geçen konuşmadan kendisine bahsettim fakat hoşuna gitmediği ortadaydı.

Konuşmamız arasında bana dedi ki: “Ne isterlerse öyle yapsınlar, İspanya Kralı istediği takdirde bu gerçekleşecektir. Ben Cezayir’e gideceğim ve orada Fas Kralı [Abdülmelik]³⁴ ile bu meseleyi konuşacağım.”

Çok mühim olan bu sözleri kaydettim. İyi bilindiği üzere, geçmiş yıllarda İspanya’ya gelip çok büyük zararlar vermiş olan bu Fas Kralı çok fazla önem arz etmektedir. O krallığın ele geçirilmesi halinde, zamanla bu durum İspanya’da gam ve tasaya neden olabilir.

Ertesi gün Mehmed Paşa tarafından çağrıldım ve Paşa’nın evine götürüldüm. Akşamleyin, bir bahçenin kapı görünömlü bölmesinden girmemi buyurdular. Yalnızca Granada’lı bir dragomanın bulunduğu ortamda, Kapudan Paşa’nın benim kim olduğumu kendisine anlattığını, kadirga kaptanı olduğumu ve kadirgasıyla birlikte Kapudan Paşa tarafından esir alındığımı, neticede İspanya Kralı’nın donanmasının ne yaptığı

³³ Erdel.

³⁴ Fas’taki Sa’dî krallı Muhammed el-Mehdî eş-Şeyh’in 1557’de ölümü üzerine yerine geçen oğlu Abdullah el-Gâlib’in baskısı neticesinde kardeşleri Abdülmü’min, Abdülmelik ve Ahmed el-Mansûr 1558’de Cezayir’e giderek Osmanlılara sığındılar. Bk. İsmail Ceran, *Fas Tarihi*, (Ankara: TTK yay., 2012), 464.

konusunda önceki gün benimle konuşmaya fırsat bulamadığını söyledi. Palermo’da olduğunu, ayrıldığı sırada ne yeni bir haber aldığını ne de yapacaklarını tasavvur ettiğimi söyledim. Donanma hazırlığı içinde olduklarıyla ilgili istihbaratları bulunduğunu, şayet Padişah’a karşı donanma hazırlığı ve harcaması içindeyseler, bunun sonuçlarının nihayetinde İspanya için kötü olacağını söyledi. Uygun olan yanıtı verdim.

İmparator gibi sulh halinde olmamızın bizim için en hayırlısı olduğunu tekrarladı. İlk görüşmemizde konuşulanı kendisine söyledim. Padişah’ın kapısının açık olduğunu ve bu kapıya gelenin memnun kalmadan dönmeyeceğini tekrarladı. Önemsemediğim için konuştuğu diğer meselelerden bahsetmeyi gerekli görmüyorum.

Kapudan Paşa’ya gittim. Mehmed Paşa ile aramda geçenler hakkında kendisine bahsettim.

“İspanya Kralı’nın bunu yapacağını düşünüyor musun?” diye sordu.

Bunu bilemeyeceğimi fakat arzuladıkları takdirde saygıdeğer Mehmed Paşa’nın söylediklerini büyük bir zevkle majestelerine iletteceğimi kendisine söyledim. Talep ettiğimiz takdirde Padişah’ın bunu reddetmeyeceğini fakat ne kendisinin ne de benim bu konuda söz hakkımız olmadığını söyledi. Gerçekleşmesini arzuladıkları mesele hakkında şüpheye mahal olmadığını fakat tek eksiğin İspanya Kralı’nın buna razı gelmesi olduğunu kendisine söyledim.

Dedi ki: “Buna çalış, bunu kabul edeceklerine inaniyorsan şayet, meseleye el atacağım ve bu işle ilgili menfaat ve onur elde etmen için seni destekleyeceğim.”

Mehmed Paşa’yla yapılan tüm konuşma bu şekildedir ve bu sözlere eklenecek başka bir konuşma vuku bulmamıştır.

Bu konuşma yaşandığı sırada Fransa ve Venedik elçilerinin yaptıkları gibi olup biteni gözlemlemek ve bilgi toplamak için tersanede gezindim. Bu sırada Fransa, Venedik ve İmparator Maximiliano’nun elçileriyle dostluk kurdum. Orada bulunduğum sırada yaşananları anlatacağım.

İmparatorun elçisi Davit Uganoto adında bir Macar beyefendisi, Venediklilerinki Baylo Antonio Tiépoli ve Fransa’nın Bordo dekanı, Sancta Mariti ve Isla başrahibi olan Gascón kökenli Clademo Aylas³⁵’dir.

---

³⁵ İlk kez Mart 1572’de İstanbul’a gelen ve 1574 yılının sonlarına kadar Fransız elçisi olarak görev

Bu İmparatorun elçisi [Davut Uganoto] iyi derece İspanyolca konuşan kibar bir Lüteriyen'dir. İmparator'un hizmetini ilgilendiren çeşitli meselelerle ilgili bana bilgi verdi. Anlatacağım.

Venedik baylosu majestelerinin hizmetinde bulunmaktan çok müteşekkir olan Antonio Tiépoli iyi bir beyefendi ve değerli bir insandır. Kendisiyle çok sık buluşmaktaydım. Diğerleriyle ise daha az sıklıkta bir araya gelmeme rağmen onlar hakkında da yeteri kadar bilgi sahibi oldum.

Orada bulunduğum sırada Juan Prasano adında İmparatorun bir elçisi yeni padişah Sultan [III.] Murad'ın elini öpmeye geldi ve hediye olarak gümüş bir yazı masası ve hepsi beş bin duka değeri olduğu söylenen on iki gümüş sandık getirdi. Ayrıca hediye olarak getirdiği 26.000 duka değerindeki hediyenin 4000'i çeşitli yerlere dağıtıldı.

Ayrıca bu tarihte Jacobo de Soranco adında Venediklilerin bir elçisi ve Juan Carrero adında yeni bir baylo geldi. Vergi olarak vermeleri gereken parayı getirdiler. Elçi, Türk [Padişah]'ın elini öpmeye gitti ve bir şey getirenlere adet olduğu üzere, adına ziyafet verildi.

Bu elçinin verdiği hediyelerin listesi aşağıdadır:

Kaplarıyla birlikte üç altın bazia/vasija/sürahi?

Kaplarıyla birlikte dört gümüş bazia/vasija/sürahi?

Kaplarıyla birlikte iki refrescador/serinletici?

On iki gümüş bardak.

Değişik tarzda on iki parça brokar kumaş.

Farklı örgülerde on iki parça kadife kumaş.

Her biri bir elbiselik elli düz Şam kumaşı.

Fransız elçisi, oradan ayrıldığım güne kadar kralı adına Sultan Murad'ın elini hala öpmemişti. Kralı adına Padişah'ın elini öpmek istiyorsa şayet, İmparatorluk'ta yeni olması sebebiyle hediye vermesi gerektiği kendisine söylendi. O ise, Kralının padişahın dostu olduğunu, vergi vereni olmadığını, hiçbir şey vermek istemediğini, kendisine izin

---

yapan Dax piskoposu François de Noailles'in yerine gelen elçi. "Représants Permanent de la France en Turquie et de la Turquie en France" adlı çalışmada, Bordo parlamentosu danışmanı, L'Isle y Saint-Amand başrahibi Gilles de Noailles olarak adı verilmektedir. Bk. Jean Juis Baque Grammont - Sinan Kunalalp, Hitzel, Frédéric, *Représants Permanent de la France en Turquie et de la Turquie en France*, (İstanbul: Isis yay., 1991), 13.

vermek istemedikleri takdirde gideceğini söyledi. Önce kralına yazmasını diğer meselenin sonra ele alınacağını kendisine söylediler. Ayrıldığı gün kadar vaziyet bu şekilde devam etti. Elçi hediye verilmediği takdirde izin vermeyecekleri hakkında kralına yazdığını bana söyledi.

İmparator'un elçisi belli başlı memnuniyetsizlik verici meselelerden ötürü tutuklandı ve başında nöbetçiler beklemekteydi. Türkler, İmparator'un tebaası olan bir Macar beyine ait üç kaleyi işgal etmişlerdi. Bu saygısızlıktan dolayı bu bey İmparatora başvurmuştu. Mehmed Paşa İmparatoru memnun etmek amacıyla öyle yaptıklarını, zira bu beyin cani bir katil olduğunu elçiye söyledi. Nihayetinde kalelere el konuldu. Anlaşılacağı üzere İmparatora ait meselelere saygısızca davranılmaktaydı.

Bir Fransız gemisinde seyahat edecek olmam sebebiyle, Fransız elçisinin de orada bulunması icap ettiğinden, ayrıldığı gün bana, evvelsi gün İmparatorun dragomanlarına divanda yapılanlardan haberdar olup olmadığını sordu. Olmadığını söyledim. İmparatorun, Venediklilerin ve kendi dragomanlarının haftada dört gün gittikleri saraydaki arz odasından çıktıkları sırada, Mehmed Paşa'nın İmparatorun dragomanlarını sopalayarak arz odasından çıkarmalarını emrettiğini, ne onlarınkine ne de Venediklilerininkine hiçbir şey söylemediklerini, yeni bir gelişme olmuş olabileceğini bana söyledi.

Venediklilerin yeni ve eski baylıları ve elçisi, ayrıldığı gün kadar hala müzakerelerde sonuca ulaşamamışlardı. Son yapılan ateşkeste Türklerin savaş sırasında işgal ettikleri *Kataro*³⁶ sınırlarındaki toprakları ve kaleleri iade etmeye söz verdiklerini fakat şimdiye kadar bu sözü yerine getirmediklerini iddia etmekteydiler. Bu kalelerde ve topraklarda bulunan kiliselerde/camilerde? ibadetlerini yerine getirdikleri için bunun mümkün olamayacağı, Padişahın ateşkesi imzalamasını istiyorlarsa şayet, yeni padişaha bazı topraklar vermeleri gerektiği yanıtı verildi.

Bu sorunun hallolması için Mehmed Paşa'nın onların kanlarını emmek istediğini çok iyi biliyordum. Böylece, ona 80.000 duka verme sözü verdiler. Mehmed Paşa diğer paşalara para verilmesin diye tezkereyi kendisine göndermelerini istedi. Uzun zamandır orada bulunmalarına rağmen hala hiçbir sonuç elde edememişlerdi. Bu mesele hakkında

---

³⁶ Kotor.

paşalar toplandılar ve Kotor'un o hududunun ona sınır olan beylerbeyliğine katılması ve bunun nasıl gerçekleşeceğinin bildirilmesi karara bağlandı. Öyle de yapıldı. Sanıyorum ki [Venedikliler] parayı ödeyecekler lakin kaleleri ve toprakları geri alamayacaklar.

Divan'da ne konuşulduğunu öğrenmek için para karşılığı önde gelen bir dragomandan istihbarat edindim.

Bu aynı dragoman, ateşkes görüşmeleri sırasında bu Venedik Cumhuriyeti'nin elçisi, Mehmed Paşa'ya, onu uğurlamasını çünkü görüşülen meselelerin onun sorumluluğunda olduğunu, Padişah'ın Venedik Cumhuriyeti'nden endişe etmemesi gerektiğini, Sicilya hususunda İspanya kralı ile sürdürülen savaşın asıl gerçek savaş olduğunu söyleyerek çeşitli şeyler kanıtlamaya çalıştı. Sanıyorum ki, tüm bu konuşmalar iyi müzakere etmek maksadıyla fakat yine de çok can sıkıcı bir konuşma olduğu ortadaydı.

İran Şah [Tahmasp]³⁷'nin kesinlikle öldüğü, Osmanlı Hanedanlığına savaş açmak istediği için hapiste olan büyük oğlunun [İsmail], babasının yerini aldığı söylendi. [Osmanlıların] İşgal ettiği çeşitli İran topraklarını son yapılan barış antlaşmasında iade etmeye söz vermelerine rağmen bunu yerine getirmedikleri iddia edilmektedir. Camilerinde ibadetlerini yapabildikleri için İran Şah'ının savaşmak istemediği ve bu yüzden oğlunu hapse attığı söyleniyor. Türkler bu yeni İran Şah'ının bu yeni Padişah'a [Sultan Murad'a] karşı silaha sarılacağından kesinlikle eminler. Fakat gördüğüm kadarıyla, Türkler bu İran silahlarından çok korkmamakta, cisminden çok ismi olan silahlar olduğunu söylemektedirler. Az ekmek ve suyun bulunduğu topraklardan geçmeleri gerektiğinden biri diğerine zarar veremez. Allah istese de bu İran'lı silaha sarılsa ve onları işgal etse, böylece majestelerine ve diğer prenslerine bir daha zarar veremese.

Bizim *Balaquia* olarak adlandırdığımız *Boldavia*³⁸ krallığındaki bir kral isyanı

³⁷ İskender Bey Münşi Türkmen'in eseri Tarih-i Âlem Ârâ-i Abbâsî'ye göre Şah Tahmasp 15 Safer 984 (14 Mayıs 1576)'de Kazvin'de ölmüştür. Ölmeden iki yıl evvel tutulduğu pek tehlikeli hastalık sırasında iki kere durumunun kötüleşmesi sebebiyle İstanbul'da Şah Tahmasp'ın öldüğü ile ilgili haberlerin yayılması doğaldır. Bk. Bekir Kütükoğlu, *Osmanlı-İran Siyasi Münasebetleri (1578-1612)*, (İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1993), 14; Ayrıca Bk. İskender Bey Münşi Türkmen, *Tarih-i Âlem Ârâ-i Abbâsî*, (Birinci Şah Tahmasp'ın Vefatından İkinci İsmail Mirza'nın vefatına kadar) Kısım II, Çev. Ali Genceli, (İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınlanmamış Eser, 1945), 229.

³⁸ Boğdan.

sebebiyle Cigalazâde [Sinan]'yi, devletin başına geçirmesi için mirastan mahrum bırakılmış bulunan o kralların soyundan bir aday ile birlikte üzerlerine yolladılar. Boğdanlılar müdafaadayken, Türkler 40.000 atlı Tatarla birlikte saldırıp o vilayeti yerle bir ettiler. Burası İstanbul'a bol miktarda et ve başka ürünler sağlamaktaydı ve o sıralar her tür yiyeceğe ihtiyaç olduğundan şimdiden eksikliği fazlasıyla görülmekteydi.

Yunanistan, Akdeniz ve Asya'da dört ay yetecek kadar ekme topolanmamıştır. Bayat ekmekleri bile yok. Büyük gereksinim duyulmaktadır. İstanbul'dan ayrıldığımda, nerdeyse açlıktan ölüyorlardı. Asya'daki çeşitli yerlere gemiler yollamış olmalarına rağmen sadece on sekiz tanesi geri döndü. Karaman'a da yollamışlardı fakat orada da olmadığından emindim. İhtiyaç geneldi. Mısır'dan çok miktarda pirinç ve mercimek gelmekteydi. Bakla ve nohut ne burada ne de orada [Mısır'da] bulunmadığından tedarik edebilme beklentisi içindeydiler.

Galipol (Gelibolu)'ya vardığımda tanıdığım bir Granadalı oraya geldi. Selanik'e dönüyordu. Selanik'te ekmeğe büyük ihtiyaç olduğunu söyledi. Evinin ihtiyacını sağlayabilmek için yirmi gündür karadan seyahat etmekteydi fakat bulup bulamayacağını bilmiyordu. Nasıl olur da, Eğriboz adasında temin edilemez diye sordum ve orada da aynı ihtiyacın söz konusu olduğunu söyledi.

Sakız Adası'ndayken *Negroponte*³⁹ den bir kadirga geldi. Onun kaptanı olan bir ağa Eğriboz Adası'nın tüm ambarlarını temizlediğini, hepsinin mısır lapası olduğunu ve genel olarak 140 kentalden fazla etmediğini söyledi. İstanbul'dan Trablus'a doğru yola çıkan Berberistan'ın Trablus kentinde yaşayan bir dönmenin küçük bir kadirgasıyla ilgili bilgi aldım. Eğriboz Adası'nda panik havası oluşmuş olmalı ki hala varmadığını fakat orada bir kental bile tedarik edemeyeceğini söyledi.

İhtiyacın her yerde olduğu, majestelerinin krallıklarını önümüzdeki yıl donanmalarıyla tedirgin edemeyecekleri ve durum böyleyken Berberistan'da onlara saldırmak için büyük fırsat doğduğu anlaşılın diye bütün bunları söylüyorum.

İstanbul tersanesinde bazısı karada, yarısı belki de daha fazlası denizde, birazı da iki su arasında bulunan kadirgalar mevcuttur. Ayrıldığıım zaman, Kapudan Paşa'yı iki su arasında bulunan birkaç kadirgayı boşalttırırken ziyaret ettim. Neticede, burada

---

³⁹ Eğriboz Adası.

sandığımız gibi gemiler için gerekli teçhizata öyle bolca sahip değiller.

Kapudan Paşa bir gün bana, *Sant Angel*⁴⁰ burnunda Venedik donanmasıyla karşılaştıkları sırada, o kadirgalarda, kadirga başına iki çapa ve iki direktan fazlasının olmadığını, topçu birliğinde topu olmayan çok topçu bulunduğunu, topu olanlarına güllesi olmadığını fakat her kadirgada 100 tüfekli asker bulunduğunu, şimdiden Türklerin tüfeğe alıştıklarını söyledi.

Fakat ben her şeyin tam tersi olduğunu biliyordum. Orada bulunduğum sırada bir Napoli casusu geldi ve ekselanslarının oraya gittiğini ve Berberistan'a donanma hazırlığı içinde olduğunu söyledi.

Kapudan Paşa tarafından çağırıldım. Bundan haberi olduğunu ve Hristiyan topraklarında yeni yerler fethedilebilmesi için tersanenin gerekli olduğunu Mehmed Paşa'nın kendilerine söylediğini fakat çok eksik bulunduğundan, istese bile denize açılmalarının mümkün olmadığını söyledi. Gördüğüm ve orada topladığım tüm bilgiler ışığında söylüyorum ki Türk donanması her zaman denize açılmak isteyecektir fakat birçok eksiğinin tamamlanması gerektiğinden bu iki yıldan önce mümkün gözükmemektedir. Kraliyet donanmasının nerede olduğu her kezce bilinmektedir. Öyle ki tekrar söylemem gerekirse eğer, bizim burada sandığımız gibi ihtiyaç duydukları ellerinde mevcut değildir.

Önümüzdeki yıl için hedeflenenleri 14 Temmuz tarihindeki divan toplantısında, *Mallorca*⁴¹ şehri ve adası yüzünden Mehmed Paşa'yla arası iyi olmayan Kapudan Paşa'nın açıkça muhalefetine rağmen karara bağladılar.

Çağrıldığım için Kapudan Uluç Ali Paşa'nın evine gittim ve onunla konuştuğum sırada dedi ki: “Bana getirdiğin Mayorka peynirleri ne kadar da güzeller.”

Çağrıldığım üzere yanıt verdim: “Bu adadaki her şey güzeldir. İspanya'daki en güzeli ise eskiden Roma çağında olduğu gibi insanlarıdır.”

Dedi ki: “O adada silaha sarılmayı gerektirecek ne tür insanlar yaşamaktadır bilmiyorum.”

İkamet eden 50.000 insanla birlikte 1.500 at bulunduğunu, Türk silahlarından

---

⁴⁰ İtalya'nın Napoli iline bağlı Sant'Agnello adlı kıyı kasabası olmalı.

⁴¹ Mayorka.

korkmadıklarını, şehrin vurulmasından vazgeçilmediği takdirde, savaşla karşılık vereceklerini, kendilerini korumayı başardıkları için İspanya kralının onlara asker sağlamaya gerek duymadığını söyledim.

Bu sözlerin sarf edilmesinden 20 gün geçmeden Mayorka'ya saldırmaktan vazgeçip *Oran*⁴²'a bir sefer düzenlemeyi karara bağladılar. Fakat söylendiği üzere, ekmeğin yokluğundan dolayı Allah'tan hiçbir yere kıpırdayamıyorlardı. Allah'a dua edelim de gelecek yıllarda da aynı kıtlık yaşansın ve bu Sultan Murad'ın sekiz yıl hüküm süremeyip ölmesi halinde, bu imparatorlukta büyük bölünme ve çöküş yaşanacağını söyleyen âlimlerinizin söyledikleri gerçek olsun. Allah'ın merhameti üzerimize olsun ve bize yardım etsin.

Bu Sultan Murad 31 yaşındadır fakat 25 yaşında göstermektedir. Küçük cüsseli, zarif, al yüzlü, hırçından ziyade ağırkanlı görünen bir adamdır. Devlet işlerine pek karışmamaktadır. Her şeyi Mehmed Paşa'nın ellerine bırakmaktadır. En büyüğü on bir yaşında olan iki oğlu vardır.

Birinden diğerine miras bırakılan bu Osmanlı padişahlarının sahip olduğu hazineyle ilgili çok hususi kaynaklardan edindiğim bilgilere göre, bizim buralarda sanılanın aksine, artan tek bir real⁴³'in bile olmadığı ve duvarlarla çevrili hazine deposunda bir buçuk testi altından fazla bir şey bulunmadığı söylenmektedir.

Hazinesinde sahip olduğu bu paralar ise bir şey vermek istediklerinde hazinedarlarından istememek içindir. Saraydan az ayrılan, Sultan Murad'ın babası [II.] Selim'in hizmetinde de bulunan Sultan [Kanuni] Süleyman'ın bir ağası, biliyor olmama rağmen bana bunu teyit etti.

Her şeyin burada nasıl olduğu anlaşılсын diye bunu söylemek istedim.

O imparatorluğun yönetimini uzun yıllardır elinde bulunduran ve tamahkâr olan Mehmed Paşa'nın büyük bir hazineye sahip olduğu şüphe götürmez. İstanbul'da para akışı azdır, Yunanistan [Rumeli]'daki [para] kıtlığı sebebiyle Asya [Anadolu]'ya yollayamama üzüntüsü derinden yaşanmaktadır.

Bir gün Fransız elçisiyle konuşurken, savaşmak için İspanya kralının

---

⁴² Vahran.

⁴³ İspanyol parası.

düşmanlarını sevindirecek istihbaratı edinmekten vazgeçmeyi düşünmediğini bana söyledi. Kesinlikle biliyorum ki, Flandes'e, Orange prensine, savaşı sürdürmesi konusunda onu cesaretlendirmek için üç kez adam yolladılar ve İspanya kralına ait devletleri donanmalarıyla rahatsız etmeye son vermeyecekler.

Hiçbir şekilde Polonya'da ne imparatorun, ne de Moskov'un seçim yapmasını istemiyorlar. Son olarak Polonyalılara o krallığın beylerinin seçmeleri için birini yolladılar. Kurultayı ertelediklerini ve en iyi kararı alacaklarını söylediler.

Korfu'ya ayak bastığım sırada İstanbul'dan karayoluyla Venedik elçisinin bir tebliği geldi. O sırada bir kadirgayı uğurladılar ve Pulia'ya gitti ve Venedik'e yelken açtılar. Arzuladıkları işleri neticelendiremeyeceklerini sanıyorum.

*Velona*⁴⁴ da da aynı ekmek sıkıntısı yaşanmaktadır. Orada bulunan üç çektiri bu Pulia'ya zarar vermektedir.

Kapudan Paşa'nın emri üzerine Cezayir korsanlarının çoğu İstanbul'a geldiler. İspanya'ya yaşattıkları zararlar iyi bilindiğinden, onları maaşa bağladı ve kadirga verdi.

Bazı toprakları işgal etmek için bir Bey'in Temmuz ayında Erdel'e girdiği havadisini edindiler. Bunun üzerine yeni Sultan Murad ilk kez divanı topladı. Bu şekildedir.

Tüm maiyetiyle şehre çıktı ve mevcut durum hakkında bilgilendirmesi ve görüşünü söylemesi için bir paşayı çağırdı. Görüşünü söyledi. Biri gidip diğeri geliyordu. [Erdel] sınırındaki beylerbeyine yazmakta ve onda çare aramakta karar kılındı.

Mehmed Paşa 60 yaşında olmasına karşın zayıf, uzun boylu bir adamdır. Müzakere ederken son derece hünerlidir. Türkler kendisinin barış adamı olduğunu söylerler. Fakat bu Sultan Murad'ın yetersiz ve İranlılarla savaşa girmekte tereddüt eden bir yapıda olduğunu gördüğünü düşünüyorum. Bu yüzden bu kadar fazla barış çağrısı yaptığını bu durum bana düşündürüyor. Diğer paşalardan bahsetmeme gerek yok neticede hepsi ona tâbi.

Tunus krallığını işgal etmesi üzerine, Pescara Markisi'nin emriyle Kapudan Paşa'yla görüşmeye Tunus'a gittiğim zamanki sohbeti büyük bir gizlilik içinde tekrarladım. Padişah'ın istediği her şeyi kendisine sağladığımı ve bu konuda ikna etmeye

---

⁴⁴ Avlonya.

çalışmaya son vermemi söyledi. Siz ekselanslarına yüz yüze gördüğümüzde söyleyeceğim daha birçok şey var. Onunla daha fazla zaman kaybetmek istemiyorum.

Malta meselesini unutmuş gözükmekte. Birgün Kapudan Paşa, adanın çok iyi tahkim edildiği bilgisine sahip olduğunu, oraya gittikleri takdirde ele geçireceklerini, fakat aldıktan sonra elde edeceklerinin değersiz olduğunu, orayı almanın sert bir kemik gevelemekten başka bir şey ifade etmeyeceğini söyledi.

Siz ekselanslarına gönderdiğim bilgiler ışığında, bu seyahatte topladıklarımın, gördüklerimin ve müzakere ettiklerimin özeti budur.

10 Aralık 1575 Otranto. Jaime de Losada.

Sonuç

İnebahtı'da hezimete uğrayan donanmasını kısa sürede yeniden inşa ederek Akdeniz'deki hâkimiyeti İspanya'ya terk etmemekte kararlı olan Osmanlı Devleti'nin 1574'deki Tunus zaferi sonrasında gücünden hiçbir şey kaybetmemesinin, hatta bu kadar önemli konumdaki bir liman şehrini fethederek Doğu Akdeniz'in güvenliğini kendi adına sağlamasının Avrupa'daki yankıları büyük oldu. Vaziyet bu haldeyken her yıl denize açılarak Akdeniz'in kaderini şekillendiren Osmanlı donanmasının faaliyetleri hakkında İstanbul'daki ajanları ve Losada gibi temsilciler vasıtasıyla haberdar olmak İspanya için zaruriydi. Çünkü uluslararası siyasetin diğer önemli aktörlerinden İspanya İmparatorluğu'nun bu uluslararası siyasette atacağı adımların şekillenmesinde özellikle Osmanlı donanmasının Akdeniz'de izleyeceği rotanın çok büyük payı vardı. Losada'nın raporunda Osmanlı'yı ilgilendiren Akdeniz dışındaki askeri, siyasi ve iktisadi konular hakkında bilgi vermesi, Osmanlı siyasetinin ertesini yıl savaş mevsimiyle ilgili alacağı kararların anlaşılmasını İspanya için kolaylaştırmakla birlikte, yıkıcı düşman Osmanlı İmparatorluğu'ndan gelebilecek olası saldırılara karşı ne gibi tedbirler alması gerektiği konusunda da yardımcı olmuştur. Ayrıca Jaime de Losada'nın Osmanlı ileri gelenleri ile temas hususunda deneyim sahibi olmasından dolayı İstanbul'a gayri resmi elçi sıfatıyla gönderilmesi, İspanya'nın Osmanlılarla olan ilişkilerde yeni bir dönemi başlatmak istediğini bize göstermektedir. Bu doğrultuda Losada'nın açtığı yoldan giden İspanya'nın sonraki temsilcileri Martín de Acuña ve Giovanni Margliani, 1578'deki Osmanlı-İspanyol ateşkesine götüren somut adımların atılmasında adlarını tarih kitaplarına yazdırmışlardır. Bu bakımdan incelendiğinde Osmanlı tarih yazıcılığında Avrupa arşiv

belgelerinin son derece önemli oldukları bize hatırlatılmaktadır.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Archivo General de Simancas (AGS), Estado, Legajo 1072, Folio 14.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Mühimme Defteri (MD), 9, hk. 204.

Yazma Eserler

İbrahim Peçevi. *Peçevi Tarihi, c. 1*. haz. Bekir Sıtkı Baykal, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., 1981.

İskender Bey Münşî Türkmen. *Tarih-i Âlem Ârâ-i Abbâsî, (Birinci Şah Tahmasp'ın Vefatından İkinci İsmail Mirza'nın vefatına kadar) Kısım II*, çev. Ali Genceli, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınlanmamış Eser, 1945.

Kâtib Çelebi. *Tuhfetü'l-Kibâr Fî Esfârî'l-Bihâr (Deniz Seferleri Hakkında Büyüklere Armağan)*, haz. İdris Bostan, Ankara: T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı, 2008.

Selânikî Mustafa Efendi, *Tarih-i Selânikî, c. 1*, haz. Mehmet İpşirli, Ankara: TTK yay., 1999.

Araştırma Eserleri

BARBERO, Alessandro. *İnebahtı: Üç İmparatorluğun Savaşı*. çev. Erdal Turan. İstanbul: Alfa yay., 2016.

BOSTAN, İdris. “Kılıç Ali Paşa”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c. 25, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yay. 2002, 411-412.

BRAUDEL, Fernand. *II. Felipe Dönemi'nde Akdeniz ve Akdeniz Dünyası, c. 2*. çev. Mehmet Ali Kılıçbay. Ankara: İmge Kitabevi, 1994.

CASTAÑO, Emilio Sola. *Uchalí: el Calabrés Tiñoso, o el Mito del Corsario Muladí en la Frontera*. Barcelona: Edicions Ballaterra, 2010.

CASTRILLO, Ricardo Gonzáles. “La Perdida de la Goleta y Túnes 1574 y Otros Sucesos de Historia Otomana, Narrados por un Testigo Presencial: Alonso de Salamanca”, *Anaquel de Estudios Árabes*, vol. 3(1992): 247-286.

CERAN, İsmail. *Fas Tarihi*. Ankara: TTK yay., 2012.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib. “Ciğala-zâde”, *İslam Ansiklopedisi*, c. 3, İstanbul: MEB yay., 1993: 161-164.

GRAMMONT, Jean Juis Baque - Kuneralp, Sinan, Hitzel, Frédéric. *Représants Permanent de la France en Turquie et de la Turquie en France*. İstanbul: Isis yay., 1991.

CASTAÑO, Emilio Sola. *Uchalí*. Barcelona: Edicions Bellaterra, 2010.

HESS, Andrew. *Unutulmuş Sınırlar*. çev. Özgür Kolçak. İstanbul: Küre yay, 2010.

JORGA, Nicolae. *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 3*. çev. Nilüfer Epçeli, İstanbul: Yeditepe yay., 2005.

- KAVAS, Ahmet. “Osmanlı Devleti’ni Kuzey Afrika’da Kalıcılaştıran Sefer: Tunus Savaşı (1574)”, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS)*, I/1 (2016): 1-42.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir. *Osmanlı-İran Siyasi Münasebetleri (1578-1612)*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1993.
- LEA, Henry Charles. *İspanya Müslümanları: Hristiyanlaştırılmaları ve Sürülmeleri*. çev. Abdullah Davudoğlu, İstanbul: İnkılâb yay., 2006.
- MORALES, Carlos Javier de Carlos. *Felipe II: Un Imperio en Bancarrota: La Hacienda Real de Castilla y los Negocios Financieros del Rey Prudente*. Madrid: Editorial Dilema, 2008.
- NAKİ, Emrah. “1574 Tunus Seferi Üzerine Yeni Bir Bakış”, *OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, s. 40, Ankara (Güz 2016): 129-144.
- NECİPOĞLU, Gülru. *The Age of Sinan: Architectural Culture in the Ottoman Empire*. Hong Kong: Reaktion Books, 2005.
- ORGUN, Zarif. “Selim II.’nin Kapudan-ı Derya Kılıç Ali Paşa’ya Emirleri”, *Tarih Vesikaları*, II/2 Ankara (Şubat 1943): 325-334.
- ÖZ, Tahsin. *İstanbul Camileri*. Ankara: TTK yay., 1997.
- ÖZCAN, Abdulkadir. “Boğdan”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c. 25, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı yay., 2002: 269-271.
- PARKER, Geoffrey. *Felipe II: La Biografía Definitiva*. Barcelona: Planeta, 2010.
- PEDANI, Maria Pia. *Osmanlı Padişahının Adına: İstanbul’un Fethinden Girit Savaşı’na Venedik’e Gönderilen Osmanlılar*. çev. Elis Yıldırım. Ankara: TTK yay., 2011.
- RADY, Martyn. *From Revolt to Independence: The Netherlands 1550-1650*. London: Hodder and Stoughton, 1992.
- REFİK, Ahmet. “Kıbrıs ve Tunus Seferlerine Ait Resmi Vesikalar”, *Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, c. 5/1-2 (Haziran 1926): 86-95.
- SETTON, Kennot M. *The Papacy and Levant (1204-1571)*, vol. 4. Philadelphia: American Philosophical Society, 1984.
- TABAKOĞLU, Hüseyin Serdar. “Akdeniz’de Osmanlı-İspanya Rekabeti, 1560-1574: Teşkilat, Denizgücü ve Savaş.”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2016.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi: XVI. Yüzyıl Ortalarından XVII. Yüzyıl Sonuna Kadar*, c. 3, 2. Kısım. Ankara: TTK yay., 2003.

EK: Jaime de Losada'nın Raporu

E 1072-14 +

Relacion dada por mi sayme losada del Viaje que hice a Constantinopla por orden
del Sr. Duque de Terranova, fecha en otranto a los 15 de septiembre 1579

Parti de meena a los 27 de mayo de ste año de 79, y llegue a Constantinopla
a los 27 de mayo, y parti de aquella ciudad a los 17 de Julio, y llegue a es-
ta tierra de otranto a los 15 de noviembre.

Llegado a Constantinopla que fue de Xio con dos galeras que venian de Alexan-
dria, hauiendo desembarcado hasta al cap^{ta} baxa aluchali, junto a la tierra
can al Solicitando la fabrica de una mequita que haze al Sr. Mehemet
baxa, el dicho aluchali me recibio bien, y mando al baxa de galata,
que me dierse una casa para estar, y que me fuesse particu la que yo quere
me fiesse hecho desplacer, y anni lo hizo.

El otro dia embre al dicho cap^{ta} baxa un pnce de diuinas suestas de con fiam
y queso, y otras cosas, fueron bien recibidas y parte de ellas dispenra do
a Mahamet baxa y otros sus amigos.

Otro dia fue encajado el dicho cap^{ta} baxa que la tiene bien dos millas de galata,
ta hacia mar mara, y con el pase diuinas cosas, las principales fueron
estas.

Demando me quanto haui a que haui partido de Sicilia, y se lo dixi,
y la galera adonde heran respondite que estauan en Palermo, y di
por este año haui en armada, y le dixi que pensaua quando pries la de
gran senor no salia, quito me dar rapon de quando per dieron la en-
mada, y que fue culpa del baxa, y no suya, y que haui sabido que yo me
halte en ella, y que era cap^{ta} de la Patena de Sicilia. Prouedor de las
galeras de aquel Rey, y respondite que era verdad, y que estando yo
en Sicilia haui de ser uir quando me lo mandauan, dixi me que
no lo deya, sino por que se yo que yo estaua allí, y no se me dar rapon de
quando estuairnos sobre madon y de la tomada de la galata, así lo
respondi lo necesario, y me dió que que ría que Mahamet baxa
me conseruio, y que ya sabia que era yo, y que me mandaua el Sr.
peñio de gran senor, y que me mandaria de nuevo y que lo que abra
se lo dixere, que tambien no dexan de tener fiestas que se lo dizen, y q
daria orden quando haui de ser, y que me embarraria a lla manayaff
lahipo.

Aquella día subcedió que vnos moros Tripolinos dixeron que acaen^a audien^a
 que siendo vn nao francesa en Tripol de buena via la cogieron de a furto
 barraganes y otras cosas para Alexandria y que siendo del doctor de gada
 yembarca da la gente, siendo el Patron y Seruano de ella en tira,
 Los moros no los leuantaron la nao y la haurian lleuado a Malta,
 ya otra tira de christianos, y dixeron que yo estaua allí que era
 parte para hazer la boluer, pues de baxo de tan gran mal da d. la ha
 uian tomado, mando mahamet baxa llamarme en sucasa y dan
 do a uidentia se hablo y me dixo lo de la nao, y que se a bria quere
 yo era, y que si aquella nao estaua en Malta que dicese al span
 me que la boluere, pues no ha uia raxon de tener la de buena que
 era, sino a duerta, esse que lo que haurian hecho del agoleta haurian
 de Malta, y me replico de raxon que lo dixere a mi, y que a don
 de estauan las galeras del Rey de España, dixi que quando parti
 estauan en Palermo, dixome que tenian nueua que arma
 uan para rehacer la goleta, y que se morauilla uo de tanta que
 da que lo que en quarenta años an trauido en fortificar, ello es
 en menos de quarenta dias lo haurian tomado, yo le respondí que
 el Rey de España me ha en bida sus galeras, era cosa ordinaria por
 que siempre estan armada, y que quando hacen es fuerco es por en
 tender que la armada del gran señor sale para offender, y que se pre
 para uan para defender y no para offender, respondí me que no de
 xaua de lo que yo me le xia al Rey de España estar se en Tag
 que al fin no puede por la mar hacer dano al gran señor, y por ende
 que el todo que yo lleue que aco a antinopla se dexa por cosa a cierta que lo
 de flander era fuerca de conuenir, y que lo de aquel estado y por de
 lo pasado, quise arrojor vn palabra pues el raxon para ver a don
 tria y le dixi que podría ser que quando se ha tase de alguna
 tiegua por algunos con el Rey de España que creya que dari an
 oreja a ello y con ella podría ser que quedase tal amidad que durar
 se por años, Respondí me que la puerta del gran señor siempre
 era abierta y que quien uenia a ella no se yria descontento, dixi
 se que hauria muchas maneras de Venizala puerta vnas por nece
 sidad y otras que no latemian, y de las que no latemian era el Rey
 de España, Respondí me que el Emp^{or} Maximiliano tenia paz

52
 1072
 Con el gran s. y le pagava una miseria en reconocimiento y que el Emperador
 daua aquello que era Emperador y que dando el Rey de España un pnie. lo
 podria dar. Respondi que queri el Emperador a quella que era por oír
 las baxas que goza en Transilvania y no por tributo. y que el Emperador
 teniéndose su dominio tan vicino con el del gran señor le es daua
 bien y ser ambas con forma. pero que el Rey de España no tiene sub
 Reynos tan con vecinos con los del gran s. que tengan necesidad ni
 miedo que como bien sabia. Du. C. X. hexa. vii. Rey de tan s. rey
 y señor de buenos y leales vasallos. y quando yo le desguisado. hazian
 siempre un arria. al fin me replico que la puerta del gran señor
 era siempre abierta. y que quando el Rey de España quisiese
 no le seria cerrada. y que otro dia me embiava a llamar que
 me hauiá menester. a quel mis modia. fui al cap. baxa y me
 dixo que hauiá sabido que hauiá hablado al Emir Mahamet
 baxa y que me hauiá parecido de su baxo. y dizele que bien
 pareceria ser hombre de honrra. y que no en Valde el gran s.
 De su ued. dile cuenta de lo que hauiá pasado con el sobre lo
 de la tregua. mas no que no le daua gusto. y ha tando un obr
 cosa. y otras me dixo. ellos hagan lo que quisieren. que el Rey
 de España quiere que lo haran. y me yre a Argel y alla lo obr
 mos con el Rey de fez. note otras palabras. que pesauan mucho
 que bien se saue que el Rey de fez es de mucha importancia.
 De donca vino a España en topi. para dar tanto danon. ya poder
 do se de aquel Rey. y podria auar con el topi mucha inquietud
 a España.

El otro dia fui llamado de Mahamet baxa y me lleuaron a la
 vanda de hazia un jardín y Palacio que tiene y hallé que era
 partido y tornado a su casa en don de ala tarde me mandó en
 trar por una puerta falsa de un jardín y estando solo con un drag
 gon granadino. me dixo que el cap. baxa se hauiá fof
 mado que en yo tra. y que hauiá visto cap. de galera. y que me
 como con mi galera. y que no pude hablar me el día antes. y que
 en conclusión que hauiá la armada del Rey de España dixéle
 que estaua en Palermo. y que quando parti. no hauiá ninguna
 novedad ni pensaua la abría. Dixo me que tenía aii fof. hazian

armada y que si bien lo oyo en amor al gran s^o y le clon ga d^o q
 al s^ori ha en por lo por. respondile. lo que con uenia. como me a de p^o
 no seria mejor que e de uen en Pa^o como el Emp^o. dix q de lo
 que ya e d^o en la habla primera. y como me a de p^o que la
 puerta del gran señor era abierta. y que uen uen a ella no se
 va de contento ni se escerrada. dexose de p^o diuersas cosas q
 me d^o. que por no hazer al caso no trallo dellas y me dio l^o
 fuy a la ca^o. baxa. dixo me que era lo que ha uia pasado con Ma
 hamet baxa y d^o xele. lo que en el libro v^o ha mayor parlamento. res
 pondiome. pienso que el Rey de España uenia a ellos. dixele
 que no lo sabia pero que le daria noticia del bien o mal del
 señor. Mahamet baxa y que si tu uen en gana de lo que le p^o
 reuera. Respondiome que por el gran señor no mandaria como
 solo de mandasen. pero que no terminamos la palabra. dixele
 que quisiesen hazer lo. que de lo no por ni a duda. y que la fal
 ta no uenia por el Rey de España. y que no uen en de ellos. respon
 diome trallo. y si uen en a ellos. yo por me manden a ellos y
 te fauorecere. que tendras honra y prouecho de ser negocio. y e b
 ta palabra. note yo que no lo decia del. sino que era de lo habla
 de Mahamet baxa.

Parada de st^o y latica andu uenendo y cogiendo lo que alli se ha
 zia. assi en el arsenal. como en el m^o bap. de Venecianos y de s^o
 y me hizo amigo de ellos y tambien del del Emp^o. Maximiliano y
 en este bap que estaua alli paso lo que d^o

El m^o bax^o de l^o emp^o. es un cau u^o gero. llamado d^o d^o grande
 y el de Venecianos baylo antonio nepoli. y del Rey de francia
 un abbad gascón llamado el radeno ay las abbad del s^o y de
 s^o de mariti y de caño de burdeos.

Este m^o bap. de l^o emp^o. habla bien Español. y es fino. luterano. d^o me
 rapon de diuersas cosas que tocaban al ser uenido del Emp^o. que se di
 ran

el baylo de Venecianos antonio nepoli es buen cau. y de valor y muy
 aficionado al ser uenido de uill. tambien en este fe he a a d^o me
 m^o

y si bien unos y otros habian convenidamente sabido del los canós que
 E 1072 bastava
 En el tiempo que allí estuve vino un Embaxador del Emp.^o llamado Juan prasso
 a besar la mano al nuevo gran Sultán murad y truxo de presente
 un Sarcinio de plata y doce cajas de plata que dicen valia todo
 cinco mil Ducados y truxo los 26 l. de presente y a los que se dan a
 diuersos
 Tambien en este tiempo vino el Embaxador de Venecianos llamado Jacobo de
 rancón y nuevo Vaylo llamado Juan carrero, lleuaron de dinero q
 dauan por el tributo, y el Embaxador fue a besar la mano al Turco y se
 le hizo un quite como van a los que a lo que traen
 El quite quedo a este Embaxador Veneciano a lo siguiente
 Tres botas de oro con sus Pucheros
 Quatro botas de plata con sus Pucheros
 Dos refrescadores con sus Pucheros
 Doce Vasos de plata
 Doce precas de brocado de diferentes maneras
 Doce precas de terciopelo de diferentes colores
 cincuenta cotes de xaso y damasco que cada uno bastava para un ropa
 El Embaxador de fran. hasta que yo parti no ha besado la mano a este Sultán
 tan ni a parte de su Rey y es la causa que le an dicho que si que
 se besa la mano de parte de su Rey al gran que por ser nuevo en el
 Imperio a de dar presente, el respondió que su Rey hera amigo y no tri
 butario que no guerra da nada, y que si no querian que le die
 sen licencia que se yria dixerón le que se uiese a su Rey y despues
 se daria de lo de mas y asi que daua hasta que yo parti, y me dexo
 el Embaxador que no permitia que se diese presente, y que haria seruir
 sobre ello a su Rey.
 Al Embaxador del Emp.^o le tienen como preso por ciertos dias, y le tienen
 guardia y era que los Turcos han ocupado a un Senor de yugaro
 de valle del Emp.^o tres castillos y que hizo un tratado de paz con el
 Mahamet baxa le dexo que lo ha uazado por hacer plazer al
 Emp.^o que a aquel se hera a dar no final m. se quedan con los castillos
 y alla trahian las cosas del Emp.^o con poco respeto

y me dixo el Embax. de francia el dia que parti que fue menester ser
 con el, acoura que yo me embarcaua en una d'ella francesa y me
 dixo si haia de ir a lo que el dia pasado haian hecho en con de fa
 alo: Dragomanes del Emp.^o dixele que no. respondome q' haia
 salido quando tienen audiencia en el Seruase que son quabodras
 en la Semana van todos los dragomanes ans: Suyos como de Ven
 cianos y del Emp.^o y que manda Mahamet baxa que apalón
 sacasen de la audiencia los Dragomanes del Emp.^o y no dixerón
 nada a los suyos ni a los de venecianos, y que deura de haue al
 guna novedad
 El Embax. de Venecianos y el nuevo bayle y Deyo haia d'yo p'ntis
 no haian concluido sus negocios, ellos pretenden que en la tes
 que pasada se prometieron de boluer a los castillos y tierras en
 los confines de Caturo que los Turcos durante la guerra los ocu
 paron y que hasta agora no los an restituydo, y fueles respondi
 do que en aquellos castillos y tierras ellos haian hecho su o
 racion en la yglesia, y que por esta causa no se podria y que
 era menester que diesen algun arbitrio al nuevo gran señor
 que ansí lo aderesen si querian que el gran señor confirmase
 la tregua. Resoluiene el Rey que Mahamet baxa la guerra en
 gran com'p'pe yo que lo haia hecho, y ansí se prometieron el
 Ducado y que Mahamet baxa para que no se huiesen a dar
 a los otros baxas que ellos mandasen en licencia pues haian p'p
 que estauan allí y no haian concluido nada, y sobre esto fue
 ron los baxas consejo y se resoluió que se acudiese al bey de
 aquella frontera de Caturo, que auia si como passana a que
 ansí se hizo y que pagaran el dinero y no cobrarán los cas
 tillos y tierras
 y otuue un teligencia con un dragoman muy principal para sauer lo
 que conuenia de darles y esto con dar dineros, y este mismo dra
 goman en la tregua de Venecianos me dixo que el Embax.^o de
 aquella Repu.^{ca} trahiendo sus negocios dixo a Mahamet
 baxa que le despidiese porque con la venida de Venecia el gran
 señor no tiene que temer que son suyos, y que la guerra con el

Rey de España a la Verdadera y la principal la de Sicilia, arguyendo
 diversas cosas, pero yo oí que todo esto heradicho por abien negro
 E 1072 ^{peru} cian, pero no dexaua de ser muy mal dicho
 Del Rey de España. Dijo por cosa cierta que hera muerto, y que el
 hijo mayor a lo tenia el Padre quando buiu, pero por guerra no
 uera guerra a el d'casa de Romanon pretendiendo que en la paz
 passada han ocupado ciertas tierras de Turcos, y prome
 tieron las bobies y no lo hizieron diendo que han hecho alla
 sus oraciones en las Mesquitas, y que el Rey de perria por esto no
 quera mouer guerra, y tenia por esto y por al hijo, y tienen los
 Turcos por otra cosa que este nuevo Rey de perria ha de tomar las armas
 contra este nuevo gran señor, pero a lo que veo los Turcos no tienen
 mucho de las armas persianas que de en guerra son armas mas de ex
 pugnacion que de pro uecho por que el uno no puede dar or a otro
 por que an de pagar diez a de poco pan y agua, dia que este
 persiano como las armas que los occu para para que no puda ofender
 tanto consuello y otros Principes
 De boltaua que en el bar de ymo, balagura, haurendo en aquel
 Rey no rebelde de un Rey, mandaron sobre ellos al hijo de Sigala,
 con un pendiente de aquellos Reyes que los tenian de heredado
 para meter en el d'co, los boltaos se defendieron y los Turcos hi
 zieron embiar un tan tano con quarenta mil cauallos, y quedo a
 muy nada aquella Prouincia y uiedo por el Rey el d'co heredado
 aquella Prouincia daua a buidancia de carne y otras cosas a
 costar a no pla y de uide a goza ven bien la falta por que ayn cae
 dad de toda cosa de comer
 En perria y mar mayor y en la Asia no se cogido pan que bastare por
 quatro meses y de trigo no lo tienen, anse de uer en gran necesidad,
 y quando yo parti de ca de antiochia ya morian de hambre y han
 embiado en diuersas partes nauos en Asia y no vinieron mal de
 78, han embiado a Carmania y supe por cosa cierta que no
 lo tienen, la necesidad es gran y de Egipto les uenia cantidad
 de arroz y lentejas ha uay garuance no lo ay ni de alla tienen es pe
 ranca de poder ha uer provision alguna

hauiendo yo llegado a Garijol vino allí un granadino que lo conocí
 y viué a saloni y me dixo que en Saloniq tenian gran necesidad
 de pan y que el pora prouision de su cara hauiá embiado venir
 jornadas de trigo de tierra por prouisión y no sabia de lo que se
 hauiendo dize que como no se produya de Negroponte y me
 dixo que allí tenian la misma necesidad.

Quando en Xio vino allí un galera de Negroponte y me dixon
 de cap^o della que hauiá comprado todos los magarenes de Negro
 ponte y que como no pudo hauiar mas de 140 dur. y lo de maca
 morra y que me dize de un galera de Constantinopla para yr se
 a Tripoli y hauiá llegado pero que no podía hallar prouision de
 trigo que no hauiá llegado pero que no podía hallar prouision de
 un quantal dize todo esto para que se entienda que la necesi
 dad es grande y por el año venidero no pueden con armada de Ingre
 tan los Reynos de el dantes ay occaron y grande de po de los
 offender en llano a beueria.

En el ataracanal de Constantinopla ay algunas galeras tiradas en tierra
 y otras en la mar como la muestra y mas y algunas de las entredos
 aguas y quando me parti hallé al cap^o baxa que hacia agotar vnos
 galeras que estauan entre dos aguas y con conclusion no se tiera
 ni aparejo de muchas cosas que no tienen tanta abundancia
 de lo necesario como por acá pensamos.

El cap^o baxa me dixo un día que quando se encontre con la armada
 veneciana acabó de tan gal que en aquellas galeras no hauiá
 mas de dos ferros y dos gumenas por galera y de artilleria hauiá
 muchas que no tenían canon otras que tenían canon no tenían
 sacres por que de gente tenían cient escopetas por galera y que
 todo lo conoia y estando allí vino una espiá de Naps y de Xio
 que fué allí hauiá llegado allí y que hacia armada para beueria
 se y llamado de cap^o baxa y me dixo que tenían auró de los y
 que Mahamet baxa le hauiá dicho que si se fiera al atara
 canal para que se fiera nuevas en tierras de christianos por q
 aunque quisiese no podía salir que faltaban muchas cosas
 y de lo que vió y cogido de todo lo de allí dize que siempre

8

E 1072

de cinco

que armada Turquesca que cradali nos han de dar ~~en~~ dos años
antes que son menester muchas cosas y de sauer para don de sien
do armada real lo dicen publicamente de manera que sino a
deixir que no tienen lo necesario ni de la manera que acajense
medo
Los fines que ellos lleuanan para este meso mo lo resolueron en el
consejo aya de juleso a pura importacion de la cap^a baxa q ma
da met baxa no estaua bien en ella y fue por la ciudad de Jflla
de mallorca yo fuy a mi casa y a por la fuy a mi casa de la cap^a b
za aluchali y hablando con el medixo a que buenos son los
quesos de mallorca que meas traydo y como yo estaua avisa
do le respondi lo de a quella isla es todo bueno y la gente la me
jo que sea en España y antiguamente lo heran en todo de Roma
no dixi me que gente ha uia en aquella isla para poder dar
armas. Respor dile que pasrauan deca cinquenta mil y mil quin
ientos cauallos y que ellos no temen armada de Turquesca
y que no se dexan a meter bateria a la ciudad que les darian la
batalla y que por el rro el Rey de España no les prouee de sol
dado, que ellos mismos se guardan
Pudieron tan to estas palabras que no pasaron to dia que resolueron
de dexarlo y hazer la empresa de Oran pero como se adicho ha
uerdo n. s. que por un lugarniño no pueden hazer ninguna
cosa por la falta de pan. Plega adios que la de los años de
venir aya la misma falta para que sea Verdad lo que sub
sabios dicen que este ultan murat ade Reynar ocho años
y que a su muerte ha de haer grandiuision y declinacion
en el imperio. Dios lo haga por su misericordia
Este ultan murat es hombre de XXX años y parece de 25 pequeño
de cuerpo roxete delicado. tiene a spe de mas de flematico que de
colenco. tiene poca uenta de gouerno todo lo dexa en manos
de Mahamet baxa. tiene dos hijos. el mayor de once años
Deste tesoro que dicen que tienen otros grandes señores. otros
nes dexado de uno a otro. C'abie la tanta particularidad que es
todo al contrario delo que se cree por acá, y en conclusion no
tienen un real sobrado, y en su thesorero no ay mas de un
Jan

y media de cequiere que tiene el en un Magazen de murado
 los quales dineros tiene allí para quando quier dar algo por no
 pedirlo a sus Theforeros, y dexado que yo sabia algo de lo mio lo
 confirmado un elga que era de soltan Soliman y ha sido unido
 a delim Padre de este Soltan morat, y ha salido poco ha de
 axalliv, el quierido de vi el dho para que se en tienda que lo es
 como por aca, bien se tiene por cierto que Mahamet baxa
 teng un gran Theoro por se cobdiciosa y ha un tanto años
 que tiene el gobierno de aquel Imperio, y en co. lo temple
 con se poca moneda y ay poca grande de no pasar la en la
 Asia por la falta que tienen della en Grecia
 hablando con el embax.^o de francia vndia me chico que pensari
 no dexan de tener inteligencia de animar los enemiq.^{os}
 del Rey de spaña para hazer la guerra, y se yomuy cierto que
 por tres vezes an embiado hom bres a flandar al Principe de
 Orange a animar lo a mantener la guerra y que no dexaron
 con armada de bucafar los stados del Rey de spaña /
 De Polonia en ninguna manera querón que ha go. el lecion
 del emp.^o ni a moscouita y que vlla manera se ha uian em
 biado a los de Polonia que hiessen uno de los d.^{os} de aquel
 Rey, y que ha uian respondido que ha uian diferido la
 dreta y que ha uian lo mejor
 Vinien do por el dho que hio que en cor. fu. y vino un despacho
 por traer a de costan la plaza del embax.^o veneciano y ala ora
 de p. dieron una galera y fue en Pulla y embiaron a d. en
 co. que no pueden concluir su negocio como desean, Tam
 bien por el dho que en la Volona y allí tienen la mi mane
 cedad en Pan, allí ha uian tres vez gan. en que ha gen,
 d. ano en esta Pulla,
 Los mas de los cosarios de Argel, an venido aca de un tiempo
 por orden del cap.^o baxa y los amebido al uellido y dar los
 ras que no es poco bien por los muchos danos que ha uian en spaña
 el mes de julio tu uieron nueva que ha uia en b. ad. en Fran.^{ca}
 uania un senor para ocupar uenta de b. rary, y sobre esto /

E 1072

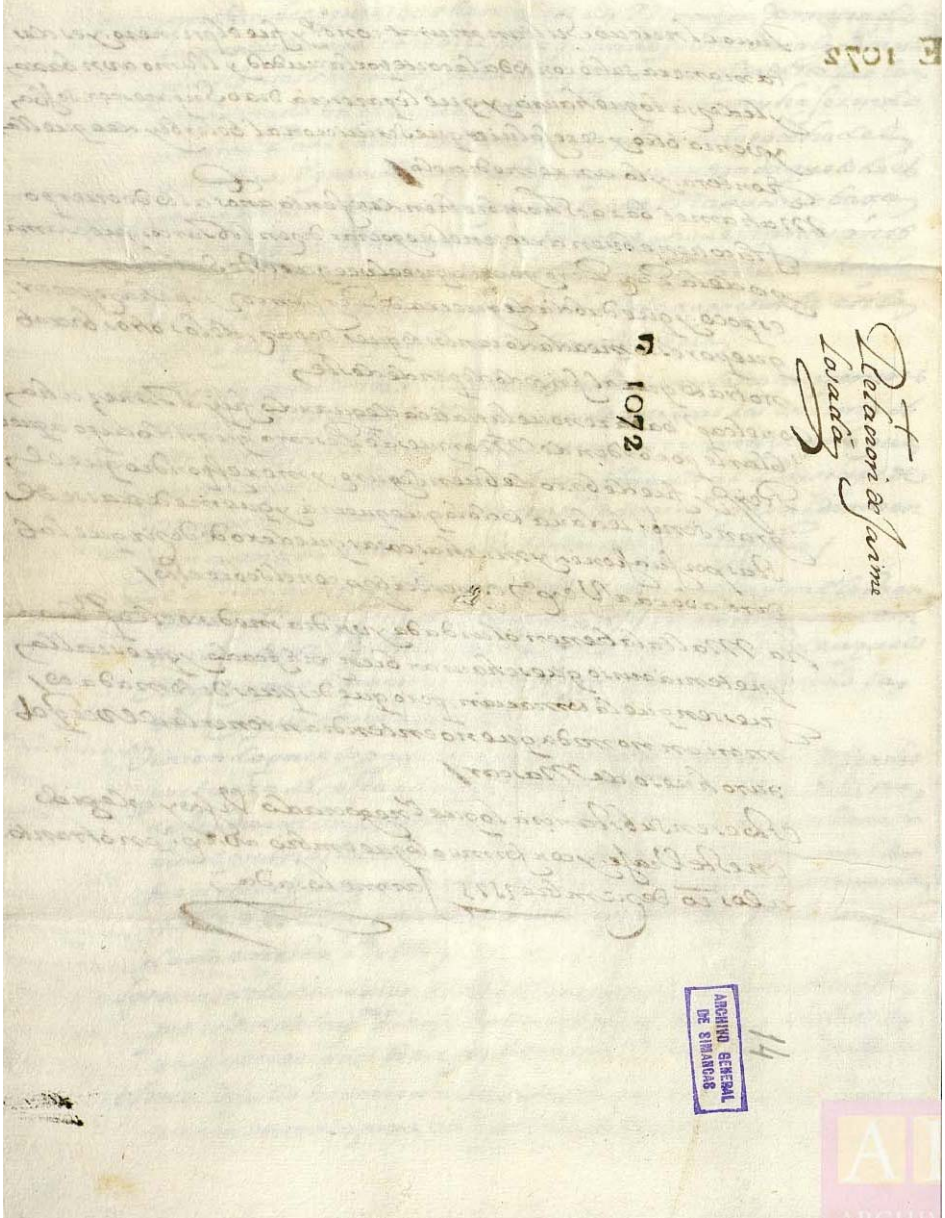
Tuvo el nuevo Sultan murat cono.º y fue el primero y es de
 tamana saho con toda la corte por la ciudad y llamo a un baxa
 y le diera lo que havia y que le pasara a diao Supareser de fha
 y venia bto y se resolvió que se iuvicioral botebey sea que la
 frontera y lo an remedado

Mahamet baxa es hombre bien de fenta años al d.º de ouergo
 flaco tiene buen arte, en el negocio dizen los Turcos que es un
 go de la Paz. Pero yo creo que el vea que este Sultan muera
 es poco y que dubela de guerra de Persia con y metinge caer
 que por esto me aclaro tanto lo que se depar, de los otros baxas
 no trabo que al fin todo depende de este

Con el cap.º baxa renoue la platica de quando fui a Tunez a ha
 blarle por orden del Marques de Pescara quando oyo a que
 de jpy fue de baxo de buen seguro y me respondio que el
 gran señor le daua todo lo que queria y que me dexasse de
 dar por su honra y muchas cosas que dexo de decir que las
 dare a boca a V. ex.ª a pender de go con el sobre esto

En Malta tienen oluidada y undia medisco el cap.º baxa
 que tenia unio que se ha un bien fortificado y que se alla
 fuerren que la tornarian pero que des pues de tomada lo
 morion no nada que no entendian tener la el ve de ob
 duro hueso de Mascor

Es de en su bancia lo que negociado V. ex.ª y colegido
 en el viaje y con firme a lo que embio a V. ex.ª en otro
 a los 10 de noviembre 1575 Jaime losada

Kaynak: Archivo General de Simancas (AGS), Estado, Legajo 1072, Folio14.